Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פּרייז 20 גראשען — היינט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפּארטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 10 | Łódź, Niedziela 12 stycznia 1930 | אכטער יאהרגאנג | לאדז זונטאג, יב טבת תר"צ | № 10

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פּיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

DR.
GOLDMAN
CHIRURG
WARSZAWA
Nowogrodzka 20
tel. 27-22.

א גרויס צימער מיט א בעזונדערן אריינגאנג — (מעגליך גלייך פון די טרעפּען) אַלס סוב-לאָקאַטאָר ווערט זאפּארט געזוכט. אָפּערטן אונטער "H".

הערט!
PEPEGE
קאַלאָשעז און שניעגאַוצעס
צו פאַבריקס-פרייזען
צו בעקומען ביי דער פירמע
בערגער און פלאטא
לאָדז נאַוואַמיעסקאַ 3, אין הויף, געוועלב 32.

Dr. med. ALBERT GOTLIB
Piotrkowska 26, tel. 177-50
אָקושער און ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3–6 אָוונט
און אין לעטשניצע "Vita" פּיעטריק. 45
פון 6.30 ביז 7.30 אין אָוונט.

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego
SP. AKC.
(ELEKTROWNIA ŁÓDZKA)

podaje do wiadomości swoich odbiorców energji elektrycznej, że z powodu powiększenia się ilości odbiorców, powstała konieczność nowego podziału miasta na rewiry inkasowe, wskutek czego może się zdarzyć, że za 1-szy okres 1930 roku zgłoszą się inkasenci do Sz. Pp. Odbiorców wcześniej, aniżeli po upływie jednego miesiąca od ostatniego inkasa.

Dyrekcja Elektrowni uprzejmie prosi Sz. Pp. Odbiorców o przyjęcie powyższego do wiadomości i potwierdza, że taka zmiana będzie miała miejsce tylko w 1-szym okresie inkasowym. Inkaso za dalsze okresy odbywać się będzie według dat ustalonych w 1-szym okresie r. b.

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דעם געעהרטען פּובליקום, היינט, זונטאג, 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג ווערט ערעפענט אויף
פאלודניאווא 11
א קאווארניע — מיט א — ביר-האַלע
מיט ספּעציעל איינגעאָרדנעטע צימערן צו שפּילען
דאמינא, פּוף און שאָך
צוגענגליכע פּרייזען
דער בופעט איז פערזעהען מיט געשמאַקע שפּייזען אויך ווארימע אוועדבראָטען.
איך לאַדען איין אַלע מיינע ג' פריינד און בעקאַנטע צו דער ערעפנונג.
מיט אַכטונג
וואַוועטשע הערשמאַן

קרן היסוד לאדז.

פילהארמאניע-זאל, נארוטאוויטשא 20

דאנערשטאג, דעם 16. יאַנואַר ד. י., 8.30 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר
אפייערליכע ארץ-ישראל-אקאדעמיע
לכבוד דעם פּרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע פון דער וועלט-ציוניסט. אָרגאַניזאַציע
ה' נחום סאקאלאוו

אַלע פּערזאָנען, וועלכע האָבען טעלעפאָניש בעשטעלט איינגאַנגס-בילעטען צו דער אַקאַדעמיע, ווערען געבעטען אָבצונעהמען זיי אין ביוראָ פון קרן היסוד.
13684

אנו משתתפים בצערם העמוק של מורינו ומדריכינו החביבים מר
יצחק, דוב ומשה לבית קצנלסון למות עליהם
אמם נ. ע.
והרינו מביעים להם ולכל המשפחה האבלה רגשי נחומים.
תלמידי הגמנסיה
של י. קצנלסון

האנדווערקער-פאריין אין דער פויל. רעפּובליק, אָפּט. לאדז, אגראדאווא 9
8-טונג, שוסטער און שטעפּער-מייסטער!
מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!
היינט, זונטאָג, דעם 12. יאַנואַר 1930, 7 אָוונט קומט פאָר אין איינענעם לאָקאַל
א פערזאמלונג פון מיטגלידער און נישט-מיטגלידער
א.ד.ט.: די מעכאניזאַציע פון דער שיך-פּראָדוקציע און דער יודישער האַנדווערקער און כאַלופּניק.
אַלע שוסטער און שטעפּער-מייסטער דאַרפען אונבעדינגט קומען!

שאכטעל-קארפּאראציע!

דערמיט ווערט מיטגעטיילט, אַז דעם 22. דעצעמבער 1929 איז אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג אָנגענומען געוואָרען אַלס עהרען-מיטגליד מיט'ן טיטול עהרען-פּרעזעס פון דער קאָרפּאָראַציע דער חשוב'ער ה' אַדוו. און ראַטמאַן יוסף וויליצמאַן, דערביי ווערט מיטגעטיילט, אַז היינט, זונטאג, דעם 12. יאַנואַר ד. י., 7.30 אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל (בזשעזשינער 7) אַ פערזאַמלונג.
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.
סטאַרשי וואַרגאַטש
פּערטרעטער: באַומאַן, קראָכמאַלניק, הארטשטאַרק.
3674

אונזער פריינד ה' צאָהן-ארצט ד"ר ד. שפּערלינג
צוליב'ן טויט פון זיין ליבען פאטער
דוב בער שפּערלינג נ"ע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
מ. אַלפּערין,
י. גרינמאַן.
3670

מזל-טוב

ווינשען מיר צו דער פערלאָבונג פון פרל.
עדזשא דענקער (טאָמאַשאָוו)
צו איהר פערלאָבונג מיט ה'
מאריץ פייקוס (לאדז)
חיים ראָזענבלום און פרוי,
בראָניאַ ראָזענבלום,
שפרה נארדמאַן,

וואָרנונג!

אַזוי ווי כ'האָב זיך דערוואוסט, אַז אין שטאָדט קורסירען עפּעס פּראָטעסטירטע וועקסלען, זאָגאַר אויף קלענערע סומעס, מיט דער אונטערשריפט „מ. קאַפּעלושניק, לאדז, קאָנסטאַנטינער 8", ערקלער איך עפענטליך, אַז כ'האָב ביז איצט קיין שום אייגענעם וועקסעל נישט דערלאָזט צו קיין פּראָטעסט און די אונטערשריפטען אויף די קורסירענדע פּראָטעסטען וענען געפעלשטע און די שולדיגע וועלען צוגעצויגען ווערען צו שטראָפליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.
מיט אַכטונג
מ. קאפּעלושניק
קאָנסטאַנטינער 8.

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע
היינט, זונטאג, דעם 12 יאַנואַר, 8.30 אין אָוונט אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנע 4)
א פארלעזונג א.ד.ט.:
„אעראפּלאנען, זייער קאנסטרוקציע און בעדייטונג אַלס קאמוניקאציע-מיטעל"
רעפערענט איננזש. י. זשעליבסקי

אכטונג, בעקער-מייסטער!
היינט, זונטאג, דעם 12. ה.ח. פּונקט 7 אָוונט קומט פאָר
א גרויסע פאך-פערזאמלונג
טאָג-אָרדנונג: 1) פאַך-פראַגען, 2) די געשאַפענע קאָמיסיעס ביי דער וואָיעוואודזטווע צו קוואַליפיצירען בעקערייען.
צוליב די זעהר דרינגענדע פראַגען, מוזען אַלע פּינקטליך ערשיינען.
די פערוואַלטונג פון בעקער-צעך
ווסכאדניא 67.

אנאנסן אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

עקספאזע פון פרעמיער באַרטעל

דער פרעמיער ערקלערט זיך פאר א פערטרויאונגס-מאן פון מארשאל פילסודסקי

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) אויף דער פרייטאגדיגער זיצונג פון סיים האט פרעמיער בארטעל געהאלטען זיין עקספאזע, וועלכע איז מיט גרויס אינטערעס דערוואַרט געוואָרען אין לאַנד און אין אויסלאנד. די עקספאזע, וועלכע האט געדויערט 2 שעה צייט, איז אויסגעהערט געוואָרען זעהר רוהיג און אין א לאַיאלער שטימונג. פרעמיער בארטעל האט געפונען פאר נויטיג אין זיין רעדע צו דערמאהנען, אז ער איז

א פערטרויאונגס-מאן פון מארשאל פילסודסקי

און זיין פאליטיק וועט זיך פון דער ביזאיצטיגער אונטערשיידען אפשר נאר אין טאַקטישע מאמענטען, אבער נישט אין איהר אינהאלט. בכלל איז די רעדע געווען אַנאַלגעמיינע און הגם דער פרעמיער האט בעריהרט כמעט אלע פראגען, האט ער אבער אויף קיין איינער פון זיי נישט געגעבען קיין אויסשעפענדע לעזונג.

וועגען די נאַציאַנאלע מינדערהייטען האט דער פרעמיער געזאגט עטליכע אלגעמיינע זאצען. אויך וועגען די יודען האט ער גערעדט: ער האט בעריהרט די פראגע וועגען רעגולירען די ענינים פון די יודישע קהלות — ווי דאס וואלט געווען די איינציגע און די וויכטיגסטע יודישע צרה.

אין אנהויב פון זיין רעדע האט דער פרעמיער אנגעוויזען, אז ער איז

נישט קיין פנים חדשות

און עס וועט דעריבער איהם בעפרייען פון פיל רעקלאמאציע, וואס איז געוועהנליך נויטיג ביי יעדען ערשטען צוזאמענטרעף, אבער שוין באלד אין אנהויב, כדי צו פערמיידען מיספערשטענדנישען האט ער ערקלערט, אז די לעצטע רעגירונגס-ענדערונג בעדייט בשום אופן נישט, אז די פארשטעהער פון דעם נאך-מאי רעזשים האבען געענדערט זייער שטעלונג אין די פראגען פון מלוכה-ארדנונג, איהר ענטוויקלונג א. אז. וו.

דער קאמף אויפ'ן דאזיגען שטח קען ווערען א רעסטרוקטיווע ערשיינונג און א שטערונג פאר דער ענטוויקלונג פון דער מלוכה. דעריבער

דארף קומען צו אַנ'ענטשיידונג

אבער דאס הייסט נישט, אז דער געגנער-צד מוז געלעגט ווערען אויף ביידע לאפאטקעס. די רעגירונג וויל אויסשטעלען דעם עלעמענט פון אונפרוכטבארען קאמף און ווירקען ביים פערבעסערען די מלוכה און צוזאמענארבייט מיט אלע פאקטארען, וואס זענען דערצו גערופען. מיינע בעמיהונגען, זאגט דער פרעמיער, וואס כ'האב אין דער ריכטונג געמאכט מיט עטליכע חדשים צוריק זענען נישט געלונגען. אפשר איצט וועט געלינגען אויסצוזוכען דאס געמיינזאמע, וואס איז אונבעדינגט נויטיג פאר דער מלוכה.

אויף דעם ערשטען ארט שטעהט איצט

די פראגע וועגען ענדערן די קאנסטיטוציע

פערשטארקען די אויספיהרונגס-מאכט און אונאפהענגיג מאכען איהר טעגליכער טעטיגקייט פון אונזערע פאליטישע בעציהונגען. א גוואלדיגע צובראקלונג כאראקטעריזירט די פוהות-פערהעלטענישען אין אונזער פארלאמענט, בפרט אז א טייל פון די דאזיגע גרופען האט א נעגאטיווע בעציהונג צו אונזער מלוכה און ביים צוזאמענשטעלען א וועלכע ס'איז פארלאמענט-מעהרהייט קענען זיי אפילו נישט גענומען ווערען אין חשבון.

איצט בעווייזט א מענש

אויטאריטעט

נישט ווייל ער האט איהם מיטגעבראכט פון געבורט, נאר ווייל ער האט איהם זיך אליין געשאפען בעת זיין טעטיגקייט. אויב דאס פאלק מעטרויט אזא מענש, און גיט איהם איבער גרעסערע פולמאכטען, נישט אפזאגענדיג זיך פון קאנטראל און אנטייל, געפינט דער דאזיגער אויטאריטעט דעם אויסוועג אין א דעמאקראטישער לעזונג פונ'ם מאכט-פראבלעם. די רעגירונג וועט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט פערפאלגען די ארבייטען פון דער קאנסטיטוציע-קאמיסיע.

די צווייטע וויכטיגע פראגע פאר דער רעגירונג איז

דער מלוכה-בודזשעט

אויפ'ן יאהר 30-1931.

די קאניונקטור פאר'ן מלוכה-אוצר פאר א יאהרען איז געווען א גינסטיגע, הגם די פינאנציעלע סיטואציע איז געווען זעהר נישט קיין גוטע צוגלייך מיט דער אלגעמיינער וועלט-קאניונקטור. מיר האבען נויטיג א לאנג-טערמיניגען קרעדיט אויף אויפצובויען אונזערע ארבייטס-ווארשטאטען, וואס עס זענען פערניכטעט געוואָרען בעת'ן קריג. אויב אין יאהר 1929 האט דעם דאזיגען קרעדיט קיין שום אייראפעאישע מלוכה נישט געהאט. דער שווער-פונקט ליגט אין אונזער ווירטשאפטליכער קולטור, אין פעהלען פון ארגאניזאציע, וועגן אומזאך און רעזערוו-קאפיטאלען. אבער אויב די רעגירונג און סיים וועלען זיך מיט די ענינים פערנעהמען יעצט

אונז געלונגען צו פערשטארקען אויף דעם פינאנציעלן בארען.

מיר פארשען איצט

די סיטואציע אין האנדעל

א געביט, וואס איז אמוויכטיגסטען בעקאנט און אפגעשאצט אין פוילען און אויפ'ן גרונד פון דער אויספארשונג וועלען מיר פארנעהמען מיטל ... עם האנדעל געזונד צו מאכען.

די ארבייטסלאזיגקייט

האט שוין איבערגעשטיגען די נארמע פון יאהר 1926. און מ'דארף נאך צורעכנען צו דער צאהל ארבייטסלאזע ביז הונדערט טויזענד, וואס זענען בעשעפטיגט נישט קיין גאנצע וואך.

דאס פאלען פון די תבואה-פרייזען האט געווירקט אויף א רייה בעארבייטונגס-אינדוסטריען, וואס זענען אנגעוויזען אויפ'ן פערברויך פון דארף. דער קריזיס האט זיך קודם כל אפגערופען אויף דער

טעקסטיל-אינדוסטרי

גארבערייען און לעדער. צוליב דער סיטואציע אויף די פוילישע באהנען האבען זיך פערקלענערט די אינוועסטיציעס און דאס האט זיך אפגערופען אויף דער הוטען-אינדוסטריע. דער פערקלענערטער צופלוס פון קאפיטאלען האט אפגעשטעלט די בוי-אינדוסטריע.

אפשטעלענדיג זיך נאך אויף די מיטלען, דורך וועלכע די רעגירונג פלאנט אויפצולעבען די הוטען-אינדוסטריע און די בוי-בעוועגונג, האט דער פרעמיער נאך גערעדט וועגען די קראנקען-קאסעס און איז דאן אריבער צו די

רעליגיאנס-ענינים

אין די רעליגיאנס-ענינים שטרעבען מיר און וועלען שטרעבען צו נארמירען דעם יורידישען צושטאנד, בפרט אין די נעגענזייטיגע בעציהונגען צווי

שען דער מלוכה און די באזונדערע אמונות, כדי אויספיהרען די פארשריפטען וועגען ארגאניזירען

די יודישע רעליגיעזע קהלות

זענען פארגעבריטעט א רייה פעראָרדנונגען, וועלכע וועלען רעגולירען פערשידענע געביטען אינ'ם לעבען פון די דאזיגע קהלות אויפ'ן שטח פון דער גאנצער מלוכה.

דאס ארבייטס-פראגראם נעהמט אויך ארום דאס רעגולירען דורך דער מלוכה איהרע בעציהונגען צו דער מאכמעדאנישער רעליגיע און צו די קאראימען.

מיין שטעלונג צו די ענינים פון די

נאציאנאלע מינדערהייטען

— זאגט ווייטער דער פרעמיער — איז אייך שוין בעקאנט (אויסרופען פון די בענק ביי די נאצ. מינדערהייטען: ניין, נישט בעקאנט!) ווייל כ'האב שוין געהאט די געלעגענהייט זיך ארויסצוזאגען אין דער דאזיגער פראגע. כ'וויל נאך אמאל איבער'חזר'ן: פוילישע בירגער, לאיאלע צו דער מלוכה, אהן אונטערשיד צו וועלכען גלויבען און נאציע זיי געהערען, דארף האבען געזיכערט אלע רעכט און פריווילעגיעס, וואס פליסען ארויס פון דער קאנסטיטוציע. כ'מוז אונטערשטרייכען, אז דאס מינדערהייטס-פראבלעם, וואס איז אמאל דורך פערשידענע פאליטישע פאקטארען קינסטליך פערשארפט געוואָרען האט פערלוירען איצט אין איהר שארפקייט, און דאס לעבען גופא ברענגט אלץ מעהר בעשטעטיגונגען פון דער מיטארבייט צווישען אלע פוילישע בירגער און זייער אנשטרענגונג צו ארגאניזירען דאס לעבען אין דער מלוכה.

זיין רעדע האט דער פרעמיער פערענדיגט מיט אנ'אויפפארערונג צו די דעפוטאטען, זיי זאלען אויספיהרען זייערע פליכטען און די אינטערעסען פון דער מלוכה, פערזיכערענדיג, אז אויך די רעגירונג וועט דאס טאן.

דער גרויס-מופטי פאהרט קיין לאנדאן

ירושלים, 11 (י.ט.א. טעלעגראפיש). די אראבישע עקזעקוטיווע האט געוועהלט א נייע דעלעגאציע, וואס זאל ארויספאהרען קיין לאנדאן. אין דער דעלעגאציע זאל אריין: אלס פארזיצער — דער הויפט-מופטי פון ירושלים, אלס סעקרעטאר — דער סעקרעטאר פון דער אראבישער עקזעקוטיווע ביי עבדול הדי, דער שטאט-פרעזידענט פון ירושלים — נאשיבי, דזשעמאל הוסייני א.א.

די אראבער ערווארטען פאליטישע ענדערונגען אין א"י

ירושלים, 11 (י.ט.א. טעלעגראפיש). די אראבישע פרעסע זאגען צו, אז די אראבער ערווארטען וויכטיגע קאנסטיטוציאנעלע ענדערונגען אין ארץ ישראל. די יפוער צייטונג על אברזן טיילט מיט, אז אין ארץ ישראל וועט איינגעפיהרט ווערען א זעלבסטפערוואלטונג און אנ'אייגענעם פארלאמענט. די צייטונג שטיצט זיך דערביי אויף די פאליטישע קאנצעסיעס, וואס ענגלאנד האט לעצטענס געגעבען די אראבער אין עגיפטען און אין איראק.

אראבישער פראטעסט-שטרייק געגען שטייערן

ירושלים 11 (י.ט.א. טעלעגראפיש) פון ביירוט און דמשק קומען אן ידיעות, אז אין אלעפ ביי איז פארגעקומען א 2 טאגיגער פראטעסט-שטרייק פון די אראבער געגען דעם נייעם הכנסה-שטייער, וואס דארט האט איינגעפיהרט די פראנצויזישע מאכט.

די ארץ-ישראל-רעגירונג פיהרט נישט קיין אונטערהאנדלונגען מיט די אראבער

ירושלים, 11 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער י.ט.א.-קארעספאנדענט ווערט געוואויר, אז די א"י-רעגירונג האט נישט בעקומען קיין אינסטרוקציעס וועגען בעגיינען די אונטערהאנדלונגען מיט די אראבער, וועלכע זענען איבער-געריסען געוואָרען צוליב די אומרוהען. בכלל איז מען אין די אפיציעלע קרייזען נישט גענייגט צו פערהאנדלען מיט די אראבער ביז דער ענגלישער פארלאמענט וועט בעטראכטען דעם פארשלאג פון לארד באלפור א.א.

מאריס האפקין ווענען דיינע איינדריקען אין ארץ-ישראל

לאנדאן, 11 (י.ט.א. טעלעג-אפיש) אין אנ'אינטערוויאו האט דער ליבעראלער מיטגליד פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע האפקין מאריס ערקלערט, אז ער האט נישט בעמערקט קיין פיינדליכקייט צו די קאמיסיע-מיטגלידער מצד די אראבער, הגם אויף אלע באהן-סטאציעס האט מען געזעהען אראבישע דעמאנסטראציעס מיט שווארצע פאהנען און מיט אויפשריפטען „נידער מיט דער באלפור-דעקלאראציע". ווייטער דערצעהלט מאריס, אז ער האט נישט בעמערקט, דאס דער אנטאגאניזם צווישען דער אראבישער און יודישער

בעפעלקערונג זאל זיך האבען פערקלענערט.

צום סוף האט ער אויסגעגעבען, אז ווי ער האט געהערט, זאלען די אראבער איצט ארויסשיקען א נייע דעלעגאציע קיין לאנדאן. די דעלעגאציע זאל האבען די אייגענע אויפגאבען וואס די אראבישע דעלעגאציע פון 1922 צום דעמאלסדיגען ענגלישען קאלאניען-מיניסטער טשערטשיל. די אונטערהאנדלונגען וואס די דעלעגאציע וועט פיהרען, וועלען וואהרשיינליך זיין געהיימע.

זיצונג פון יודישען קאלא

די פראגע וועגען די יודישע רעפערענטען אין די קאמיסיעס

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) פרייטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון יודישען קאלא. צו דער זיצונג זענען געקומען כמעט אלע דעפוטאטען און סענאטארען, צווישען זיי אויך די פון גאליציען. פרעזעס דעפ. גרינבוים

האט בעקענט די אנוועזענדע מיט די וויכטיגסטע לויפענדע ענינים צו וועלכע די קאלא דארף נעהמען שטעלונג.

נאכדעם איז בעטראכט געוואָרען די פראגע, צי דארף סענאטאר ד"ר ראזענמאן אנגעהמען דער

רעפעראט פון מלוכה-מאנאפאל אין דער בודזשעט קאמיסיע פון סיים. דעם דאזיגען רעפעראט זאל ער בעקומען אנשטאט דעם רעפעראט איבער'ן בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום, וועלכען ס'האט בעת די פריהערדיגע 2 סעסיעס געהאט דעפ. ד"ר שרייבער. בעת דער דיסקוסיע איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז דער רעפעראט פונ'ם מלוכה-מאנאפאל איז פיל וויכטיגער פאר די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג, ווי דער בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטער, נאכמעהר — וואס דעם בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום אין סיים רעפערירט שוין א יודישער דעפוטאט. ס'איז בעשלאסען געוואָרען דעריבער, אז ד"ר ראזענמאן זאל דעם רעפעראט דערהאלטען. בנוגע דער פראגע פון פערבלייבען דורך ד"ר שרייבער אלס וויצע-פרעזעס פון דער בודזשעט-קאמיסיע איז בעשלאסען געוואָרען, אז דער פארזיצער פון סענאט-קאלא אינוש. קערנער זאל זיך ווענען דעם פערשטענדיגען מיט'ן קאמיסיע-פארזיצער, וויצע-מארשאלעק גלוויץ.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אוגטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

געסט פון אמעריקא! געסט פון אמעריקא!
גאסטראלן פון די בעוו. הויפט-ארטיסטן, גרינדער פון דער 1. ווילנער טרופע
בעלע בעלערינא, חיים שניאור

היינט, זונטאג, דעם 12-טען, 9 א זייגער אווענד
לטובת דעם פעראיין הכנסת כלה וגמילת חסדים, וואלבארסקא 20
די זעהר אויסגעצייכנטע פיעסע, וועלכע האט אלעמען איבערראשט מיט איהר שיינעם אינהאלט
איהר פערשפילט לעבען
פאמיליען-בילד אין 4 אקטען פון ז. ליבין.
הויפט-ראלען: „רבקה"-בעלערינא; „איזידאר"-שניאור.

מאנטאג, דעם 13-טען, 9 אווענד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
צום 1. מאל אין דעם סעזאן די בעליבטע פיעסע אין לאדז
דער דארפס-יונג
אין 4 אקטען פון ל. קאברין
הויפט-ראלען: „נאטאשא"-בעלערינא; „הירש בער"-שניאור.

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

אנאנס!!! אין פארבערייטונג: „דער לעצטער טאנץ" דער גרויסער שלאגער

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשיצקא, קאמיענא 5.

דיסקוסיע איבער קאנסטיטוציע רעוויזיע
זיך אנגעהויבען אין דער סיים-קאמיסיע

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) היינט 10 א זייגער אינדערפריה האבען זיך אנגעהויבען די ארבייטען פון דער קאנסטיטוציע-קאמיסיע איבער דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע. לויט'ן ארט. 125 פון דער איצטיגער קאנסטיטוציע איז די רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע די וויכטיגסטע אויפגאבע פון איצטיגען סיים. צוליב דעם, וואס דער פארזיצענדער פון דער קאמיסיע, פראפ. מאקאווסקי איז קראנק, האט איהם פערטרעטען דער וויצע-פארזיצער רעפ. טשאפינסקי.

אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט פרעמיער בארטעל, ווי אויך דער לייטער פון יוסטיץ-מיניסטעריום רוסקעוויטש.

אלס סעקרעטאר פון דער קאמיסיע איז אויסגעוועהלט געווארען רעפ. מאלקעוויטש פון ב.ב.

רעפ. יאן פילסודסקי האט רעפערירט דעם פראיעקט, וואס איז אריינגעטראגען געווארען מצד דעם ב.ב.-קלוב.

לויט'ן האזיגען פראיעקט קאן די קאנטראל פון פארלאמענט איבער דער רעגירונג נישט זיין קיין אומבעגרעניצטע. די מאכט פון פרעזידענט דארף פערשטארקט ווערען און ער דארף געוועהלט ווערען דירעקט דורכ'ן פאלק.

די עלטער פון די דעפוטאטען דארף גע-העכערט ווערען ביז 30 יאהר און פון די וועהלער ביז 24 יאהר. פערזאנען, וואס זענען פער'משפט געווארען אין דער ערשטער אינסטאנץ פערלירען זייער וואהל-רעכט. דער מלוכה-טריבונאל האט דאס רעכט אוועקצונעהמען דעם מאנדאט ביי דעפוטא-טען, וואס האבען זיך מיט עפעס פערשולדיגט.

א געוויסע צאהל כענאטארען וועלען בע-שטימט דורכ'ן מלוכה-פרעזידענט.

דעם פראיעקט פון די לינקע האט רעפערירט רעפ. ניעדזיאלקאווסקי (פ.פ.ס.).

אין דער דיסקוסיע, וואס עס האט זיך שפעטער ענטוויקעלט האט אויך גענומען א ווארט רעפ. **האסיי, וועלכער האט אנגעוויזען, אז די קאנפיס-**קאציעס פון די צייטונגען גרייכט שוין אזוי ווייט, אז מענשען האלטען פאר זייער חוב צו קויפען קאנפיסקירטע צייטונגען און צאהלען 3 מאל מעהר ווי דער נארמאלער פרייז. ער דערצעהלט אויך ווי אזוי די ב.ב. האבען זיך ספעציאליזירט אין אויפ-רייסען מיטינגען פון זייערע געגנער, אזוי למשל, האט מען אויף א מיטינג פון „פיאסט" געווארפען א שטוהל דעם רעגירונגס-קאמיסאר און איהם פערוואונדעט אין קאפ. ווי עס האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען האט א פיהרער פון ב.ב. אנגערעדט א געוויסען יונגענמאן, אז ער זאל ווארפען א שטוהל איינעם אנגעטון אין א פלאשטש. געמיינט האט ער דעם ארגאניזאטאר פון מיטינג דעם רעפ. קאשניצקי, צוליב דעם אבער, וואס רעפ. קאשני-צקי האט דעם פלאשטש אויסגעטון און דער רע-גירונגס-קאמיסאר איז געזעסען אין פלאשטש האט מען דאס איהם געווארפען דעם שטוהל.

אין דער דיסקוסיע האט אויך גענומען א ווארט רעפ. גרינבוים, וועלכער מאכט פארוואורפען דעם מיניסטער, אז ער שטעלט אוועק אבסטראקטע טעזען און בלייבט אהן א תשובה אויף די וויכטיגסטע אנפראגען. רעפ. גרינבוים רעדט אויך וועגן דער מעטינקייט פון די סטאראסטעס אויף די מזרח-געביטען, וואס שטרייכען די פּאזיציעס אין בודושעט פאר די יודישע קולטורעלע און בילדונגס-אינסטיטוציעס. ער ציטירט אויך די געשיכטע מיט גאר-ליצער סטאראסטא, וועלכער האט געצוואונגען צו זיעהלען אלס א פרועס אנטיראקס און נישט קיין ציוניסט.

רעפ. גרינבוים רעדט אויך וועגן דעם קאמף וואס די רעגירונג פיהרט מיט'ן קאמוניזם און ערקלערט, אז מיט דעם היינטיגען קאמף טרייבט מען די יוגענד נאך מעהר צום קאמוניזם. די ארעס-טירטע שלאגט מען און מען ניסט זיי תאמער אין דער נאז א. א. וו.

צום סוף שטעלט ער דעם מיניסטער א רייהע פארדערונגען.

א דיפלאמאטישער סקאנדאל אין קאוונא

ווילנא, 11 (ספ. טעל.) פון קאוונא מעל-דעט מען וועגען א גרויסען דיפלאמאטישען סקאנ-דאל, וואס איז דארט פארגעקומען צוליב דער חתונה פייערליכקייטען פון איטאליענישען קרוינ-פרינץ מיט דער בעלגישער פרינצעסין אין רוים האט פרעזידענט סמעטאנא איינגעארדענט א באנ-קעט, אויף וועלכען ער האט איינגעלאדענט דעם גאנצען דיפלאמאטישען קארפוס מיטן דעקאן פון קארפוס אינטערנונציוש פון וואטיקאן קארטקאלא. צוליב דעם אבער, וואס סמעטאנא האט זיך אין זיין צייט אבגעזאגט אויפצונעהמען דעם נונציוש אויף א אודיענץ, האט דער לעצטער די איינלא-דונג נישט אנגענומען. צוליב דעם האט אויך דער גאנצער דיפלאמאטישער קארפוס זיך אפגעזאגט אנטיילצונעהמען אין באנקעט און סמעטאנא איז געווען געצווינגען אפצולעגען דעם באנקעט.

געשלאסען דער יודישער סטודענטען-קאנגרעס אין פראנקרייך

פאריז, (יט"א) הא איז געשלאסען געווארען דער 3-טער קאנגרעס פון די יודישע סטודענטען אין פראנקרייך. דער קאנגרעס האט אנגענומען א רייהע בעשלוסען, צוו. אנר. א פראטעסט-רעזאלוציע נעגען די א"י-געשעהענישען, ווי אויך נעגען די אנטי-ציוניסטישע פערפאלגונגען אין ראטען-פערבאנד.

דער קאנגרעס האט געוועהלט א נייע עקזעקוטיווע פון פינף פערזאן.

די פיהרער פון „יעווסעקציע" טארען נישט קריטיקירט ווערען

מאסקווע, (יט"א) האט צענטראל-ביורא פון די יודישע קאמוניסטישע סעקציעס האט די טעג פונאנדערגעשיקט א צירקולאר צו אלע יודישע קאמוניסטישע צייטונגען, וואס ערשיינען אין סאוויעטען-פערבאנד, אז זיי זאלען מעהר נישט דרוקען קיין אפענע בריף, אין וועלכע עס ווערט אויסגעדריקט קריטיק געגען די פיהרער פון דער „יעווסעקציע".

אין דעם צירקולאר ווערט געזאגט, אז די אפענע בריף, וואס זענען לעצטענס ערשינען אין כארקאווער „שטערן" און אין מינסקער „אקטיאבר", כאטש זיי זענען געשריבען געווארען דורך אזעל-כע קאמוניסטען, ווי אגורסקי, פאסמאניק, און אר-ציק פעפער, טארען אויף ווייטער נישט געדרוקט ווערען. אין די האזיגע בריף זענען שארף קריטי-קירט געווארען די האנדלונגען פון די פיהרער פון דער יעווסעקציע אין מאסקווע.

א פערזאמלונג פון די שרייבער אין מאסקווער „עמעס" האט אויך בעשלאסען זיך ווענדען צו די העכערע אינסטאנצען פון דער קאמוניסטישער פאר-טיי מיט א ביטע, אז די נויטיגע מיטלען זאלען אנגענומען ווערען צו בעשיצען מ. ליטוואקאוו, דעם רעדאקטאר פון „עמעס" נעגען די רדיפות, וואס עס האבען איצט סיסטעמאטיש זיך אנגע-הויבען נעגען איהם אין דער מינסקער קאמוניס-טישער פרעסע דורך די פיהרער פון די יודישע קא-מוניסטען אין וייס-רוסלאנד.

פתח-תקוה א צוויי מאל גרעסערן בודזשעט ווי יפו

ירושלים, (י.ט.א.) דער קאלאניצן-ראט פון פתח תקוה האט אנגענומען א בודזשעט-פרא-וויזאריום אין דער הויך פון 15 טויזענד פונט. די אראבישע שטאט-פערוואלטונג פון יפו, וואס צעהלט 4 מאל מעהר איינוואוינער ווי פתח-תקוה האט, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט פרעלימי-נירט בלויז 30 טויזענד אין בודזשעט-פראוויזאריום.

ד"ר לעא בראמסאן אפגעפאהרען קיין אמעריקא

בערלין, (יט"א) די טעג איז אפגעפאהרען קיין אמעריקא דער פארזיצער פון דער צענטראל-פערוואלטונג פון „ארט"-פערבאנד ד"ר לעא בראמ-סאן, וועלכער וועט די אמעריקאנער יודישע עפענט-ליכקייט בעקענען מיט דער ווירטשאפטליכער לא-גע פון די מזרח-אייראפעאישע יודען, וועלכע האט זיך לעצטענס פערערגערט און מיט דער טע-טיגקייט פון „ארט" אויפן געביט פון יודישען ווי-דעראויפבוי אין די בעטרעפענדע לענדער.

ערד-ציטערניש אין פראנקרייך

פאריז, 11 (כפ. טעל.) נעכטען אין אווענר האט מען אין דער אומגעגענד פון נאנט געפיהלט א שטארקע ערד-ציטערניש. אין איינינע ערטער זענען איינגעפאלען די קאמינס פון די הייזער.

מיניסטער זאלעסקי — פארזיצענ-דער פון דער איצטיגער פעל-קער-ליגע סעסיע

פאריז, 11 (אטע) בריאן וועט היינט אב-האלטען א קאנפערענץ מיט'ן אויסערן מיניסטער זאלעסקי, וועלכער איז פארזיצענדער פון דער איצטיגער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע. עס וועלען ארומגערעדט ווערען אלע פראגען, וואס גע-פינען זיך אויף דער טאג-ארדנונג פון דער סע-סיע. בריאן וועט אויך אבהאלטען א קאנפערענץ מיט הענדערסאנען, וועלכער איז היינט אנגעקו-מען קיין פאריז אויפ'ן וועג קיין גענף.

מיניסטער זאלעסקי אבגעפאה-רען קיין גענף

פאריז, 11 (ספ.טעל.) מיניסטער זאלעסקי איז נעכטען אין אווענד אבגעפאהרען קיין גענף.

א אויטאבוס-קאטאסטראפע הינטער קראקא

קראקא, 11. (ספ. טעל.) נעכטען אין אווענד איז הינטער קראקא פארגעקומען א אויטאבוס-קאטאסטראפע, בעת וועלכער 8 פאסאזשירען זענען לייכט פערוואונדעט געווארען און דער 50-יעהרי-גער סטאניסלאוו מאלעץ איז אין א שווערען צו-שטאנד איבערגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

די קאטאסטראפע איז פארגעקומען אויף דער ליניע שוויאנטניקי—קראקא.

3 מיליאן אנאלפאבעטען אין פוילען

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש). ווי עס מעלדעט די „גאז. וו." געפינען זיך איצט אין פוילען דריי מיליאן אנאלפאבעטען, דאס איז 25 פראצ. פון דער בעפעלקערונג אין עלטער פון איבער 10 יאהר. אין די מערב-פראווינצען בעטרעפט די צאהל אנאלפא-בעטען 2 פראצ. אין די מזרח-פראווינצען שטייגט די צאהל ביז 75 פראצענט.

בריאנ'ס פאנאייראפא-פראיעקט
אויף דער פעלקער-ליגע-סעסיע

האג, 11 (ספ. טעל.) אין די קרייזען פון דער קאנפערענץ האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז די פראנצויזישע דעלעגאציע, און בעזונדערס בריאן האט בדעה ארויסצוטרעטען אין גענף מיט א ווייטערדיגע אינטערעסאנטע איניציאטיווע אין דער פראגע פון פאן-אייראפא.

דער שעף פון בריאנס קאבינעט, לעושער, האט אין פערשטענדיגונג מיט בריאנ'ען, אויסגע-ארבייט וועגען דער דאזיגער פראגע א נעגויען מעמאריאל.

קאלעקטיוויזירונג פון דער לאנדווירטשאפט
אין סאוויעט-רוסלאנד

ריגע, 11 (ספ. טעל.) פון מאסקווע מעל-דעט מען, אז דער צענטראל-קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי האט בעשלאסען דורכצופיה-רען די אלגעמיינע קאלעקטיוויזירונג פון דער לאנד-ווירטשאפט אין גאנץ סאוויעט-רוסלאנד אין משך פון צוויי יאהר, אנהויבענדיג פון ערשטען אפריל 1930.

צוזאמענשטויסען צווישען קא-מוניסטען און נאציאנאל-סאציאליסטען

בערלין, 11 (ספ. טעל.) נעכטען ביינאכט איז אין בערלין פארגעקומען צוזאמענשטויסען צווישען די נאציאנאל-סאציאליסטען און קאמו-ניסטען. די פאליציי איז געווען געצוואונגען ענערגיש צו אינטערווענירען. עס זענען ארעסטירט געווארען 33 פערזאן. אין שארלאטענבורג איז צוטריבען געווארען א אנטיפאשיסטישע מאני-פעסטאציע.

די פאפוגאיען קראנקהייט אין אמעריקא

ניו-יארק, 11 (י.ט.א.) ווי מען טיילט מיט פון באלטימארע זענען דארטען שוין גע-שטארבען פון דער פאפוגייען-קרענק צוויי מענשען. 12 מענשען זענען נאך קראנק. די מאכט האט קאנפיסקירט די נישט לאנג געבראכטע פון קובא פאפוגייען. די בעפעלקערונג איז שמענטליך געגען דער קראנקהייט געווארענט געווארען.

די אויספארשונג ארום דעם אונטער-געהערטע געשפרעך

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאניש) די אויספארשונג וועגען די אונטערגעהערטע געשפרעכען צווישען מלוכה-פרעזידענט און פרעמיער בארטעל ווערען ווייטער זעהר ענערגיש געפיהרט.

נעכטען האט דער אויספארשונגס-ריכטער לוק סאטבורג אויסגעהערט א רייהע עדות, דערונטער דעם דירעקטאר פון דער „אגענציא וושכארניא", שטשעפאניק, זיין פערטרעטער רזעוואוסקי און די מיטארבייטער פון דער אגענטור.

עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז סיינפעלד האט פערקויפט פערשידענע ידיעות, ווי אויך דעם „ביולעטין" פערשידענע אויסלענדישע קארעספאנ-דענטען, ווי אויך באנקירען — און זעהר אפט האט ער פאר זיינע ידיעות בעקומען גרויסע סומען. סיינפעלד האט זיינע ידיעות פערקויפט אלס ארי-גינעלע, גענוי קאנטראלירטע און כלומרשט פון די העכסטע פאליטישע פערזענליכקייטען אין פוילען.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז סיינפעלד שוין באקאנט דער געהיים-פאליציי און פיגורירט אין דער קארטאטעקא פון אויספארשונגס-אמט.

די אויספארשונגס-פאליציי זאל זיך שוין גע-פינען אויף די שפורען פון די פערזאנען, וואס האבען מעגליך געמאכט דאס אונטערהערען פון געשפרעך. פערהאן א סברא, אז סיינפעלד האט געהאט עמיצען אויף דער טעלעפאן-סטאנציע, וואס האט איהם מעגליך געמאכט דאס אונטערהערען.

מיניסטער בערנער וועגען די אונטערגעהערטע געשפרעכען

וואַרשא, 11. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) אין א גרעסערן אינטערוויא האט דער פאסט-מיניסטער בערנער ערקלערט, אז עס איז אויסגעשלאסען אונטערצוהערען טעלעפאן-געשפרעכן.

שארפער ארויסטריט פון סנאודענ'ען געגען דער דייטשער דעלעגאציע

האג, 11. (אטע) אויף דער היינטיגער פארמיטאג-זיצונג האט דער ענגלישער מיניסטער סנאודען אפגעגעבען זעהר א שארפע ערקלערונג. ער האט געזאגט, אז עס דראהט א געפאהר פאר דער גאנצער קאנפערענץ און נישט קוקענדיג אויף דער האלענדישער גאסטפריינדלוכקייט האט ער דאך נישט בדעה דאס גאנצע לעבען צו פערברענ-גען אין האג. עס איז אויסגעשלאסען, אז די דייטשע דעלעגאטען זאלען צו יעדען פונקט מוזען האבען די צושט מונג פון זייער רעגירונג. זיי מו-זען האבען פולמאכטען צו קענען אליין ענטשיידען. אויב זיי קענען נישט אננעהמען דעם יאנג-פלאן מוזען זיי דאס באלד ערקלערען.

סנאודענ'ען האט געענטפערט דער דייטשער פארשטעהער קורטיוס.

אויף דער נאכמיטאג-זיצונג איז דער סכסוך ערלעדיגט געווארען און פון די 8 פונקטען, וואס דארפען בעטראכט ווערען, זענען 4 פולשטענדיג ערלעדיגט געווארען.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 12 יאנואר 1930
לאדז. 12 יאנואר 1930

אלץ און גארנישט
די עקספאזע פון פרעמיער בארטעל

דער פאליטישער אינטערעס אין משך פון די לעצטע טעג איז נאטירליך געווען קאנצענטרירט אויף דער גרויסער פראגראם-רעדע פון נייעם פרעמיער בארטעל.

ווען מ'פארגלייכט די פרייטאגדיגע עקספאזע פון פראפ. בארטעל מיט זיינע פריהערדיגע ענליכע רעדעס, באמערקט מען קודם כל דעם איבערגעוויכט פון ווירטשאפטליכע מאמענטען איבער פאליטישע. אמת דער פרעמיער האט בעריהרט א לאנגער רייה פאליטישע פראגען, אבער מעהר אדער ווייניגער אויבערפלעכליך גאר ווי כדי מ'זאל איהם נישט קאנען פארווארפען, אז ר'האט דורכגעלאזט וועלכען ס'איז נישט געביט פון לעבען אין לאנד.

זעהר בעמערקענסווערט איז געווען דער טייל פון פרעמיערס רעדע, וואו ער האט ענטוויקעלט די טעאריע פון „אויטאריטעטען", וועלכע האבען גרעסערע רעכט ביים אויספיהרען די מאכט און קאנען „פאר זיך געפונען דאס געהעריגע ארט ביי דער דעמאקראטישער לעזונג פון מאכט-פראבלעם". דער דאזיגער זאץ פון דער רעדע איז לעבהאפטיג קאמענטירט געווארען. אין סיים האט מען זיך געפרעגט, וואסערע סורפריזען קאן מען עס ערווארטען אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס עס ווערט אויך ווייטער פראפאגירט די „פארשטארקונג פון דער מאכט".

בכלל האט די רעדע פון פרעמיער נישט געמאכט דעם איינדרוק, אז די רעגירונג זאל האבען א קלארען און גענוי אנגעצייכענטען פראגראם, אנ'ענטפער אויף די שווערע פראגען, וועלכע שטעהען פאר'ן לאנד אין איצטיגען מאמענט. די עקספאזע פון פראפ. בארטעל איז לויט'ן אויסדרוק פון „ראבאטניק" געווען „א טאנץ צווישען שווערדען": „ה' בארטעל האט געהאלטען פאר נויטיג אונטערצושטרייכען זיין סאלידאריטעט מיט'ן נאכמאי-סיסטעם פון רעגירען תיכף, באלד ביים אנהויב. ווידער צום סוף האט ער ארויסגעזאגט אנשויאונגען און פארמולירט אנזאגען, וועלכע שטעהען אין סתירה צו דעם דאזיגען סיסטעם".

„מיר פארשטעהען, אויסגעצייכענט, שרייבט דער ארגאן פון פ.פ.ס., די שווערקייט פון ה' בארטעלס לאגע. אבער ס'זענען נישט פארהאן אזעלכע שוועריקייטען און אזעלכע טאקטישע סיבות, וועלכע זאלען בערעכטיגען ביים היינטיגען טאג איינצוּוויקלען אין באנוועל דאס, וואס מ'קאן שוין בשום אופן נישט איינוויקלען".

אלס גארנישט זאגענדע בעצייכענט די רעדע פון פרעמיער די רעכטע פרעסע. „ה' בארטעל, שרייבט די „גאזעטא ווארשאווסקא", האט געהאלטען א שאבלאן-עקספאזע, וועלכע איז בעשטאנען אין פאראייניגען די קליינטשיגע עלאבאראטען פון די בעזונדערע מיניסטארען, אדער זייערע קאבינעטען, אהן קיין שום לייטענדען געדאנק. די איינגעלעבטקייט אין ציפערן און גראפיקעס האט ווידער גובר געווען די אמת'ע בעדערפענישען פון מאמענט. אלץ — און גארנישט... אין אויספיהרליכען מיט ציפערן איבערגעלאדענעם רעפעראט וועגען די ווירטשאפטליכע נויטען האט ה' בארטעל צומייסטענס ענערגיע געווידמעט אויף צו פארטיידיגען די פאליטיק פון ה' פריסטאר און צו פארזיכערען, אז די צענטראליזירטע פארזארגונג וועט אויסגעבראכט ווערען. ווי אזוי מ'זאל דאס פאראייניגען מיט די אויספיהרען וועגען דעם ווירטשאפטליכען קריזיס און מיט דער נויטווענדיגקייט צו ראטעווען די לאנדווירטשאפט און אינדוסטרי — דאס האט ה' בארטעל נישט געזאגט.

ענליך כאראקטעריזירט די רעדע פון פרעמיער די כאדעקישע „א.ב.צ.": „דאס ווירטשאפטליכע פראגראם פון דער נייער רעגירונג, שרייבט די צייטונג אין אנ'ארטיקעל אונטערן קעפעל „ני בע, ני מע...", אין ליכט פון דער נעכטיגער עקספאזע בעגרעניצט זיך מיט צונויפשטעלען די ארבייטען פון די בעזונדערע רעסארטען, אהן א פארבינדונג דורך א קלארען געדאנק פון אן אלגעמיינעם אויסבעסערונגס-פלאן".

מיט איין ווארט, פרעמיער בארטעל האט אין זיין עקספאזע בעריהרט אלע מעגליכע פראגען, אבער אויף קיינער פון זיי האט ער נישט געגעבען קיין קלארע תשובה. די רעדע פונ'ם איצטיגען פרעמיער האט זיך אונטערשיידט פון דער רעדע פון געוו. פרעמיער שוויטאלסקי דערמיט וואס זי איז געווען לויט איהר טאן הארציגער לגבי דעם פארלאמענט, אבער פונקט, ווי דאס מוזען די פולקאווניקעס, האט אויך ער דערמאהנט, אז ס'קאן קומען א מאמענט, ווען מ'וועט זיך מוזען שיידען, אז דעם עקזאמען דארף ביילעגען נישט אזויווייט די רעגירונג, ווי דער סיים.

דער פרעמיער האט אויך בעריהרט אין זיין רעדע די יודען-פראגע. אט דער פראגע, וואס איז נישט נאר א פאליטישע, נאר אויך אנ'עקאנאמישע האט דער פרעמיער געווידמעט עטליכע ווערטער אין דעם קולטוס-טייל פון זיין עקספאזע, ווען ר'האט גערעדט וועגען רעגולירען די פראגע פון די יודישע קהלות, פונקט ווי דאס וואלט געווען די איינציגע נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג. איבעריגענס איז דאס געווען איין אפזאץ אין ים פון פארשידענע אנדערע ענינים. דער יודען-פראגע האט דער פרעמיער געשענקט נישט מעהר אויפמערקזאמקייט, ווי דער פראגע פון די מוסולמענער, אדער קאראימען, וואס וואוינען אין פוילען.

פ. ב.

יודען ווערען פראנצויזען
די אקלימאטיזירונג פון די יודען אין דער וועלט-הויפט-שטאדט

(קארעספאנדענץ פון פאריז צום „נייעם פאלקסבלאט")

צעהנדליגער טויזענדער אויסלענדישע יודען האבען זיך אין משך פון די לעצטע 25 יאהר בעזעצט אין פראנקרייך. קיינער האט ביז איצט די נייאנגעקומענע יודען גענוי נישט געצעהלט. זייער צאהל איז אבער זעהר גרויס און זייער אנקומען האט אינגאנצען געענדערט דעם פרצוף פון דעם יודישען ישוב אין פראנקרייך. דאס לעבען פון דער פראנצויזיש-יודישער בעפעלקערונג ווערט אלץ מעהר כאראקטעריזירט נאר דורך די נייע עלעמענטען, וואס זענען געקומען הויפטזעכליך פון מזרח-איראפא.

ביז גאר דער לעצטער צייט פלעגט דער רוב מנין און רוב בנין פון דער מזרח-איראפעאישער יודישער אימיגראציע אין פראנקרייך בלייבען ביי זיין פריהערדיגער שטאטס-בירגערשאפט. די נייאנגעקומענע יודען — און אפילו אזעלכע, וואס לעבען דא שוין מעהר ווי 25—30 יאהר, פלעגען זיין נישט נאר אימיגראנטען, נאר אויך אויסלענדער. נאר א גאר קליינער פראצענט צווישען זיי פלעגט זיך נאטוראליזירען אין פראנקרייך.

די לעצטע יאהרען האט זיך די לאגע אין גרונד געביטען. מיט צוויי יאהר צוריק האט דער פראנצויזישער פארלאמענט אנגענומען א נייעם געזעץ וועגען נאטוראליזאציע, וועלכער האט שטארק פארלייכטערט דאס בעקומען פון דער פראנצויזישער בירגערשאפט און איצט ווערען פראנצויזישע בירגער, אנשטאט פריהערע 8000—10,000 אויסלענדער א יאהר.

געביטען האט זיך אויך די שטימונג פון די יודישע אימיגראנטען. זיי האבען אויפגעהערט אויף זיך צו קוקען ווי אויף צייטווייליגע געסט אין פראנקרייך. זיי האבען אויך פארשטאנען, אז אין פאל פון א מלחמה וועט זיי קיין שום זאך נישט העלפען: עס וועט פשוט פסיכאלאגיש נישט מעגליך זיין צו בלייבען פון דער זייט בעת עס וועט אויסברעכען א מלחמה. די יודישע אימיגראנטען אין פראנקרייך בעת'ן וועלט-קריג, זייענדיג פרעמדע בירגער, זענען דאך געצוואונגען געווען צו געהען דינען, ווייל אנדערש וואלט זייער לעבען און דאס לעבען פון זייערע פאמיליעס געווארען ממש אונמעגליך.

די נאטוראליזאציע איז איצט געווארען לייכטער און די בעציהונג צו איהר מצד די יודישע אימיגראנטען האט זיך אויך ראדיקאל געביטען: אלס פועל-יוצא פון די צוויי אומשטענדען איז ענטשטאנען א גרויסע מאסען-בעוועגונג לטובת דער נאטוראליזאציע. „ווערען א פראנצויז" — איז איצט די „גרויסע מאדע" אין די אימיגראנטען קרייזען. איינער מאכט נאך דעם אנדערען. עס איז שוין כמעט א בושה נישט אנגעבען א בקשה וועגען נאטוראליזאציע. די פראנצויזישע קאנצעלאריעס זענען ממש פארווארפען מיט יודישע נאטוראליזאציע-בקשות, אדוואקאטען, וואס פארנעהמען זיך מיט נאטוראליזאציע-ענינים, מאכען גלענצענדע געשעפטען. די קינדער לאזען נישט רוהען די עלטערן און ווילען נישט הערען פון קיין שום תרוצים. זיי ווילען „ווערען פראנצויזען".

און טאקע אמת'ע פראנצויזען. נישט נאר לויט זייער בירגערשאפט, לויט זייער יורידישען מצב, נאר אויך לויט זייערע נעמען, אז מען הייסט ראבינאוויטש, אדער פרענקעל, אדער יאכינזאהן איז אפילו שוועריג אריינצודרינגען אין דער פראנצויזישער סביבה. די פראנצויזען האבען נישט ליב האלב דייטש-קלינגענדע אדער סלאוויש-קלינגענדע נעמען. און צווישען די נייע פריש-געבאקענע פראנצויזישע בירגער בעמערקט זיך א גרויסע בעוועגונג, וואס וויל צוזאמען מיט דער פראנצויזישער בירגערשאפט בעקומען אויך נייע פראנצויזישע נעמען. איינינע פון זיי זענען עהרליך איבערצייגט, אז משנה שם משנה מזל, און אז אנגענעהמענדיג די פראנצויזישע בירגערשאפט און פראנצויזישע נעמען, וועלען זיי שוין ווערען אמת'ע הונדערט-פראצענטיגע פראנצויזען. אנדערע געהען נישט אזוי ווייט אין זייערע האפנונגען, זענען אבער איבערצייגט, אז פראנצויזישע נעמען וועלען זיי א סך העלפען אין פראקטישען לעבען. מען וועט זיך דאך וואגיגער „טשעפען" צו א „זשארזש" אבער איידער צו א „חיים וואסערמאן" און הונדערטער יודען וועלען איצט ענדערען זייערע „דייטשע" אדער „סלאווישע" נעמען.

דאס יודישע פאריז איז שוין, ברוך השם, דערגאנגען ביז צו א מדרגה פון א שטאט, וואוהין מען קומט זאמלען געלד פאר אלגעמיין-יודישע צוועקען. אין משך פון לאנגע יאהרען איז קיינעם אפילו נישט איינגעפאלען צו מאכען עפעס א געלד-אקציע אין פאריז. פראנקרייך האט געהערט צו דעם „אליאנס איזראעליט אוניווערסעל" (כל ישראל חברים") — דאס איז געווען אלעמען בעקאנט און נישט די גרויסע ציוניסטישע פאנדען, נישט די צענטראלע יודישע הילפס-ארגאניזאציעס האבען נישט געלעגט קיין שום האפנונגען אויף הכנסות פון פראנקרייך. דער קרן-קימת לישראל האט דא, אמת, יא געהאט עפעס א ביורא, וואס פלעגט זאמלען א 20—30 טויזענד פראנק א יאהר, אלע איבעריגע פאנדען פון אלגעמיין-יודישע ארגאניזאציעס האבען אבער אפילו דאס נישט דערגרייכט.

פון צייט צו צייט זענען, אמת, געמאכט געווארען פרואוון אין דער ריכטונג. די „אזעט" האט געשיקט א מענשען, וואס איז אפגעזעסען אין פאריז עטליכע חדשים — אהן שום רעזולטאט. דער „ארט" האט מיט עטליכע יאהר צוריק אויך פראבירט צו „עראבערען" פראנקרייך — אויך אהן שום ערפאלג. די בעסטע קרן-היסוד פראפאגאנדיסטען האבען געפרובט זייערע כוחות אין פאריז און זענען אפגעפאהרען מיט נישטיגע רעזולטאטען. פאריז האט אין דער יודישער וועלט עהרליך פארדינט זיין שם פון א „שטאט, וואס גיט נישט קיין געלד אויף אלגעמיין-יודישע צוועקען".

וואו זענען געווען די סיבות פון אט דער „קארגהייט" פון דעם יודישען פאריז?

די „אמת'ע" פראנצויזישע יודען זענען געווען צו ווייט פון יודישע אינטערעסען...

דער נייאנגעקומענער יוד, דער אימיגראנט, פון דער אנדערער זייט, האט זיך ביז איצט געפיהלט צו ווייניג זיכער אין זיין געזעלשאפטליכער און מאטעריעלער לאגע, כדי צו-טראכטען וועגען וועלכע נישט איז כלל-יודישע ענינים. ער איז געווען צו פיל דערשלאגען מיט זיינע דאגות פרנסה, מיט דעם איינארדנען זיך און איז געווען טויב און שטום אין אלע געזעלשאפטליכע פראגען.

א נייער ווינד ציהט איצט איבער אלע עלעמענטען פון דעם פאריזער יודישען ישוב. און אט דער נייער ווינד האט מיט זיך געבראכט אויך נייע מענשען, וואס בעמיהען זיך אריינציהען דאס יודישע פאריז אין דעם קרייז פון כלל-יודישע אינטערעסען און נויטען. דער קרן-קימת זאמעלט איצט נישט 20—30,000 פראנק, נאר א האלבען מיליאן. דער קרן-היסוד זאמעלט נישט ווייניגער.

דער „ארט" האט אנגעהויבען א ברייטע קאמפאניע און האט גוטע שאנסען. די לאנדאנער פעדעראציע פון די יודישע ארגאניזאציעס פיהרט דורך א זאמעל-אקציע לטובת די רוסישע יודען מיט אנ'אויסערארדענטליכען ערפאלג און עס איז גאנץ מעגליך, אז זי וועט דא זאמלען דעם מיליאן פראנק, וועלכער איז פראקלאמירט געווארען אלס ציל פון איהר קאמפאניע. דער יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט אין ווילנע האט אויך אנגעהויבען א פילפערשפרעכענדע זאמלונג פאר זיינע צוועקען. אויך אנדערע, גרעסערע און קלענערע, יודישע ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס האבען ברעה מיר דער זיך דערמאהנען וועגען פאריז.

י. שעכטמאן.

אויף די שפורען פון פראגער געטא
יודישע מערקווירדיגקייטען אין פראג

דורכ'ן סאמע הארצען פון פראגער געטא שניידט זיך אדורך א גאנץ געווענליך און פשוט געסעלע, וואס פארדינט אבער אונזער אויפמערקזאמקייט צוליב דעם טעם, וואס עס איז עד היום די איינציגע פראגער גאס, וועלכע טראגט אנ'יודישען נאמען. און הייסען הייסט זי „מייזל-שטראסע".

י"ה אלול תרפ"ט איז געווארען 320 יאהר זינט דער מהר"ל מפראג איז נפטר געווארען. און גראד על פי צופאל איז אונז אויסגעקומען דעם זעלבען טאג צו בעזוכען דעם יודישען בית-עלמין, דעם עלטסטען בית-הקברות אין איראפא. זוכענדיג צווישען די פילצאליגע שטיינער און מצבות דעם קבר פון „יובילאר", שטויסען מיר זיך אן אויף די רעשטלעך פון גרויסען פילאנטראפ און רייכסטען מענשען פון זעכצעהנטען יאהר-הונדערט — מרדכי מייזל. אויף איהם ווערט געזאגט, אז זינט עס איז חרוב געווארען דער בית המקדש און די יודען זענען פארטריבען געווארען פון זייער היילי. לאנד, איז נאך נישט אויפגעשטאנען קיין צווייטער יוד פון זיין גלייכען. געשטארבען איז ער, ווי עס שיינט, אין יאהר 1602.

די „מייזל-שטראסע" פיהרט צו א דריישטאקיגער פארעלטערטער געביידע, וועלכע פארלירט זיך אינגאנצען אין געוועמל פון די ארומיגע שטאלצע עוג-מלך-הבשן'דיגע בנינים און מאגאנטקעס. און דוקא דאס פארחושכטע, פארשווארצטע „חורבהלע" ציהט צו די אויפמערקזאמקייט פון הונדערטער טויזענטער געסט, טוריסטען און סתם רייזענדער, וועלכע קומען אין בעריהרונג מיט פראג. אויף איהרע פלייצעס, אויף איהרע ווענט ליגט די לאסט פון יאהרען, און אונטער וועלכע זי זינקט אין די טיפענישען פון דער ערד. אבער דערפאר פארמאגט זי א טורם א הויכען, א שפיציגען, וועלכער לייסט זיך אין די הימלען. אויפ'ן שפיץ פון טורם שטעקט כאליר און פעסט א בלאנקענדיגער מגן דוד. אין זיין געאמעטרישען צענטער זיצט זיך גאנץ געמיטלעך א שוועדישער הוט — א מתנה, וואס די פראגער יודישע קהלה האט בעקומען פון קיסר פערדינאנד דעם דריטען אין יאהר 1648 אלס אנערקענונג פאר'ן נצחון איבער די שוועדען אין 30-יאהריגען קריג. אחוץ דעם מגן דוד מיט דעם שוועדישען הוט אין דער מיטען געפינען זיך נאך אויף דער אלטער היסטארישער געביידע צוויי זייגערס: איינער, דער אויבערשטער, א גאנץ געווענליכער; דער צווייטער דער אונטערשטער, פארמאגט שוין גאר אנ'אנדער מעכאניזם; זיינע ווייזערס שפרייזען אין דער היפוכ-דיגער געגענגעזעצטער ריכטונג. אויפ'ן ציפערבלאט פיגורירען די ערשטע 12 אותיות פון דעם יודישען אלף-בית.

אט די גאנץ בעשיידענע, באיאהרענטע געביידע איז דאס יודישע ראטהויז, וואס איז, דרך אגב, רעסטאווירט געווארען פון דעם איבערגעדערמאנטען גרויסען יודישען פילאנטראפ און גביר מרדכי מייזל. בשכנות געפינט זיך א נישט ווייניגער מיוחסדיגע בנין — די אלט-נייע שול. וויפיל לעגענדעס און געשיכטעס זענען פארבונדען מיט אט דעם נאמען? וויפיל אגדות און מעשה'לעך שוועבען ארום דער אלטער היסטארישער געביידע? א שטארקער פרעסענדיגער ריח שלאגט אייך אין נאז אריין ווען איהר פרובט אריבערטרעטען די שוועל פון דער אלט-נייער שול. די 15-הונדערט-יאהריגע זקנה האט נאך נישט בעוויזען זיך אויסצולופטערען! אנדערט-האלבען טויזענד יאהר געשיכטע שוועבען ארום איהר חלל און די שומרים איהרע. די נאקעטע פיר ווענט האלטען עס פעסט, לאזען עס זיך נישט צוזאמענמישען מיט דער וואכענדיגער, פוסטער אטמאספערע.

די אלט-נייע שול געפינט זיך מיט דריי מעטער טיפער, נידעריגער פון אויסערליכען אויבערפלאך; מען מוז זיך אראפלאזען אויף טרעפלעך אריינצוגעהען אין דער אלט-נייער שול. דאס איז קענטיג עקסטרא אזוי געבויט געווארען מיט דער כוונה פון „ממעמקים קראתיך יה". די „עזרת נשים" געפינט זיך אונטער א גראבער דיקער וואנט, וועלכע איז דורכגעלעכערט מיט קרומע, שמאלע לעכער, וואס גיט די מעגליכקייט צו הערען, אבער בשום אופן נישט צו זעהען דאס, וואס טוט זיך אין שול. די אלט-נייע שול פארמאגט א רייכע קאלעקציע פרוכתן, צווישען וועלכע עס געפינען זיך א סך אלטע אנטיקען. איינער צווישען זיי — פארזיכערט מיר דער שמש — איז אלט העכער 1000 יאהר. און דער, וואס הענגט היינט, איז שוין אויך גענוג פארעלטערט — 400 יאהר אלט. כדי אויסצולופטערען דעם גאנצען פאק פרוכתן, איז בעשלאסען געווארען יעדע וואך ארויסצוהענגען אנאנדערען.

אט שטעהען מיר פאר נאקעטען, ענטבלויזטען ארון-קודש — א קינסטלערישע ווערק פון גרויסען

(ווייטער זעה 9-טע זייט).

יוו״א — דער באדען, אויף וועלכען עס טרעפען זיך פערשידענע אידעאלאגיעס, וואס בינדט צונויף און דערווארימט

געשפרעך מיט ד״ר י. שיפער וועגען יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט

מיר האבען שוין געהאט מיטגעטיילט, אז אין לאדז האט געווילט דער בעקאנטער היסטאריקער און פאליטישער טוער געוו. דעפ. ד״ר י. שיפער. ביי דער געלעגענהייט פון זיין בעזוך האבען מיר מיט ד״ר שיפער געהאט א געשפרעך וועגען יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

— ווי איז אייער בעציהונג צום יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט? — איז געווען אונזער ערשטע פראגע. דערויף האט אונז ד״ר י. שיפער געענטפערט אט וואס.

— איך בין געשטאנען ביים וויגעלע פון „יוו״א״, און כ׳האלט פאר מיין הייליגען חוב צו שטיצען אלע ארבייטען פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. איך האב זיך נישט ענטוישט אין מיינע האפנונגען לגבי דעם „יוו״א״, ווארום די אויפטוען פון „יוו״א״ אין פערלויף פון די לעצטער יאהר זענען באמת אימפאזאנטע. ווער האט נעהמט אין האנד די 6 גרויסע וויסענשאפטליכע אויסגאבען פון „יוו״א״ (5 בענדער „שריפטען״ און ביבליאגראפישער באנד) דער מוז בעקומען דרך-ארץ פאר די אויפטוען. וואס שייך מיין פערזאן — בין איך שטארק נתפעל געווארען פון דעם, וואס כ׳האב געזעהען אין ווילנא (די מוזעען, איבערגעגעבענהייט פון יונגע מענשען אין די פערשידענע אנשטאלטען פון „יוו״א״).

אבער מיט „יוו״א״ פערבינדט מיך נישט בלויז דער ריין-וויסענשאפטליכער מאמענט. איך וויל דא עפענטליך מודה זיין, אז „יוו״א״ איז פאר מיר א שטיקעל האפנונג אין בעצוג צו אונזערע פאליטישע אטמאספערע איז צוליב דער פארטייאישער צוהיצקייט אזא אנגעשטרענגטע, אז עס איז פאר קולטורעלע מענשען ממש שווער צו אטעמען. אין דעריבער מוז בעגריסט ווערען אן ארט, וואו עס קאנען זיך צונויפקומען מענשען פון פערשידענע אידעאלאגיעס, פערגעסען די מחלוקות, צוטיילען זיי און דערלאנגען זיך די הענד צו א קולטור-ארבייט וואס בינדט צונויף און דערווארימט. „יוו״א״ איז אזא מין פאזיציע אין אונזער וועלטעל. דארט קאן מען פון פייגד ווערען פריינד און דאס איז נישט קיין קליינער געווינס אין אונזער לעבען.

— וואס קאן, לויט אייער מיינונג, א נישט וויסענשאפטלער טון פאר „יוו״א״?

— נישט קוקענדיג אויף די 6 בענדער פון „יוו״א״, וואס זענען געשאפען געווארען פון וויסענשאפטס-מענשען, קאן איך בעהויפטען, אז פאר „יוו״א״ האבען ביז איבט פיל מעהר אויפגעטון נישט וויסענשאפטלער. איך בין דא נישט אויסען די מאטעריעלע שטיצע, וואס זיי האבען געגעבען, נאר די צושטימען פאר דער יודישער וויסענשאפט, וואס זיי האבען געשאפען.

אין משך פון א קורצער צייט האבען זיי געליפערט איבער 60 טויזענד פאלקלאריסטישע און טאפאגראפישע צושטייערען. דאס איז אן אוצר מיט וועלכען מיר קאנען זיך מיט שטאלץ בעריהמען. אין וויפיל ווערטפולע זאכען קאנען נאך געליפערט ווערען פאר׳ן „יוו״א״ דורך די דאזיגע אומבעקאנטע זאמלער פון דער יודישער וויסענשאפט!

— בלי ספק האבען אויף דעם קאלעקטיווען לעבען א השפעה די אינטעליגענטען. און אויב די אינטעליגענץ וועט א דאנק די וויסענשאפטליכע אויפטוען פערטיפען איהר וויסען און בפרט איינזעהען, אז דאס יודישע לעבען איז קאמפליצירטער ווי עס דאכט זיך פערשידענע פארטייאישע דאקטרינען, וועט דאס אויך זיכער גורם זיין צום הויבען דעם מצב צון די יודישע מאסען, צווישען וועלכע עס ווירקען די אינטעליגענטען. אגב בין איך פעסט איבערצייגט, אז וואס מעהר עס וועט זיך ענטוויקלען די וויסענשאפטליכע טעטיגקייט פון „יוו״א״ — אלץ מעהר וועלען אדורכגעדרונגען ווערען די מאסען, אז העבריאיש און יודיש זענען ווי צוויי סיאמישע שוועסטער, וואס זענען צונויפגעבונדען מיט דעם זעלבען בלוט-שטראם. און מאכט מען א קינסטליכע אפעראציע, ווילענדיג צווטענהמען איין שוועסטער פון דער צווייטער, דאן זענען ביידע פעראורטיילט צום פערלירען די לעבענס כוחות.

— וואס קען אויפגעטון ווערען פאר „יוו״א״ אויפ׳ן ספעציפישען לאדזער באדען?

— לאדז — די שטאדט פון יודישער ארבייט און קאפיטאל איז בעשטימט צו ווערען דער וויכטיגסטער אביעקט פאר דער סטאטיסטישער און עקאנאמישער סעקציע ביים „יוו״א״. ווען עס זאלען געשאפען ווערען די געהעריגע מיטלען, וואלט מען געקאנט דא אהערברענגען אונזערע וויסענשאפטליכער, כדי זיי זאלען דא אויפ׳ן ארט דורכפיהרען די געהעריגע אנקעטעס און בעארבייטען די נויטיגע מאטעריאלען. דאס וואלט געהאט א נישט בלויז טעארעטישע, נאר אויך א גרויסע פראקטישע בעדייטונג פאר׳ן יודישען בכלל און פאר די לאדזער יודען בפרט. מיר וואלטען זיך ערשט דאן געקענט אריענטירען וועגען די טראגעדיע פון דער יודישער עקאנאמיע אין פוילען, וועגען וועלכער מ׳רעדט און שרייבט — אבער אין דעם געהעריגען וויסענשאפטליכען יסוד.

אין לאדז איז אבער צוהאן אויך פיל אויסצוטען אויף דעם ריין עטנאגראפישען און פאלקלאריסטישען געביט. מיר האבען דא די גרעסטע צאהל יודישע ארבייטער, וואס זענען קאנצענטרירט אויף איין ארט. און דאס זענען די שיכטען, ביי וועלכע די עטנאגראפיש-פאלקלאריסטישע מאטעריאלען זענען צום עסטען קאנסערווירט.

איך דערמאן זיך אן א לאדזער יודישען ארבייטער, וואס האט, אלס צמאטאר, אליין צונויפגעקליבען מעהר ווי טויזענד פאלקסלידער, שפילען א. א. וו. איך ציטיר די דאזיגע ארבייט אין מיין טעאטער-געשיכטע און איך מוז אונטערשטרייכען, אז איך האב אין דער ארבייט געפונען מאטעריאלען פון אנ׳ערשט-ראנגיגער וויכטיגקייט.

פערשטעהט זיך, אז דאס אלץ פאדערט מאטעריעלע מיטלען און דעריבער איז צו האפען, אז די לאדזער יודען וועלען נישט בלייבען הינטערשטעליג לגבי אנדערע יודישע קבוצים.

ווען מען האט נישט קיין קינדער

מעדיצינישע שמועסען

פון ד״ר י. טען

קינדער זענען א ברכה. ווער וויל נישט האבען קיין קינדער. יעדער מענש בענקט נאך קינדער. ער הארעוועט, לויפט און קעמפט, צוליב וועמען? צוליב די קינדערלעך, זאלען לעבען. א יעדער מענש איז א רינג אין דער קייט פון דער ענטוויקלונג. מען וויל נישט, אז די קייט זאל א בערגעריסען ווערען. מען וויל נישט שטארבען אהן יורשים. מען וויל האבען א „קדיש״. מען פיהלט, אז דאס איז א הייליגער חוב. א מאנדאט פון דער נאטור. אנ׳אינערליכער בעפעהל, וועלכען מען מוז פאלגען. קינדער האבען מוז מען — וויל מען אויך. עס איז איינער פון די ווייניגע מצוות, וועלכע יעדער מענש וויל מקיים זיין — די מצווה פון פריה ורביה, די ערשטע און די הייליגסטע; א געבאט פון גאט און פון דער נאטור.

אמת, מענשען האבען היינט ווייניגער קינדער ווי אמאל. אונזערע באבעס זאלען זיך מיהען, האבען זיך נישט געזארגט וועגען זייער פרוכטבארקייט. צעהן קינדער אין א פאמיליע זענען נישט געווען קיין זעלטענקייט. אלץ מעהר פרעהליכער. זאל זיך גאט זארגען! מיר וויסען היינט, אז מען טאר זיך נישט פערלאזען אויף נסים. בעסער ווייניגער קינדער איידער א גאנצע מחנה. קינדער ערציהען איז נישט נאר א קונסט, נאר אויך א טייערער ארטיקעל. עס קאסט געלד, מיה און טרחה, און מען קאן לייכטער ערציהען צוויי קינדער איידער צעהן. בעסער פאר דער געזעלשאפט און בעסער פאר׳ן קינפטיגען דור, אז יעדער פאמיליע זאל האבען א בעגרעניצטע צאהל קינדער. אט פארוואס די בעוועגונג פון „געבורט-קאנטראל״ איז היינט אזוי פאפולער. דער מאדערנער מענש וויל אליין בעשטימען זיין גורל. ער וויל אויך געבען זיינע קינדער די בעסטע ענטוויקלונגס מעגליכקייטען. ער פיהלט זיין פעראנטווארטליכקייט מעהר ווי אמאל און די מאדערנע וויסענשאפט ווייזט איהם דעם וועג, וואס פיהרט צום גליק און צו א גליקליכען פאמיליען לעבען. בעסער ווייניגער קינדער, אבי געזונטע און גליקליכע; קיינער קאן נישט אויפהאלטען דעם צוג פון דער מענשליכער ענטוויקלונג און דער צוג פיהרט צו א בעסערען מארגען און צו א פרייערען לעבען, ווי עס איז היינט.

אבער ווייניגער קינדער, הייסט נישט, חלילה, נישט האבען גאר אינגאנצען נישט קיין קינדער.

עקרות איז א קללה. א סך מענשען ליידען פון דער קללה. די סטאטיסטיק בעווייזט, אז ארום צעהן פראצענט פון פערהייראטע מענשען האבען נישט קיין קינדער, נישט מחמת זיי ווילען נישט, נאר מחמת זיי קאנען נישט, זיי קאנען זיך נישט העלפען. עס פעהלט זיי די פעהיגקייט צו האבען קינדער. זיי ליידען קערפערליך און זעליש. פרויען, וואס האבען נישט קיין קינדער, פערוויאנען פאר דער צייט. זיי ווערען אלט, פערביטערט און קראנק. זייערע נערווען ווערען צערודערט און זייער גייסטיג לעבען ווערט ארים און ליידיג. זיי האבען נישט קיין אנהאלט אין לעבען. אנ׳עקרה אין די מיטעלע יאהרען

איז ווי א פערדארטע צווייג. זי האט נישט קיין פלאץ אויפ׳ן בוים פון לעבען. זי איז נישט נאר אומפרוכטבאר, נאר זי פיהלט זיך אויך איבעריג. איהרע ליידען זענען אומהיילבארע. עס זענען נישטא קיין מעהר טראגישע ערשיינונגען, ווי די סכסוכים אין די נשמות פון די אומגליקליכע און פערשטויסענע. די היסטעריקע פון די פרויען און אפילו גייסטעס-שטערונגען זענען צוריקצופיהרען אויף דעם שורש — וואס הייסט עקרות. אזעלכע פרויען פערלירען באלד זייערע רעגעל און ווערען קראנק אויף פיזיש. ניין עס איז נישטא קיין ערזאץ פאר קינדער האבען.

און פארוואס האבען פרויען נישט קיין קינדער?

אויב א מעלר איז אומפרוכטבאר, ווייס מען, אז איינס פון די צוויי זאכען איז נישט ווי עס דארף צו זיין. די געזעצען פון דער נאטור זענען אומעטום די זעלבע. א פרוי האט נישט קיין קינדער מחמת זי איז אנ׳עקרה פון נאטור אויס. איהרע ארגאנען זענען נישט קיין ענטוויקעלטע. זי ווערט קיינמאל נישט רייף. זי בלייבט א בלום איהר גאנץ לעבען לאנג און די בלום ווערט קיינמאל נישט קיין פרוכט. זי איז א קינד, כאטש איהר גאנצער קערפער מעג זיין אנ׳ענטוויקעלטער און א דערוואקסענער. אבער די פאלען זענען פיל זעלטענער ווי מען מיינט.

די מעהרסטע סיבות ליגען אויף אנ׳אנדערען געביט. די זרע, די זרינגל, וועלכע די נאטור פערזייעט, טויגען נישט. פשוט אויסגעטריקנט און אהן לעבען, און נאר לעבען קאן בעשאפען א נייעם לעבען. אט פארוואס עס איז נאריש, אז א פרוי, וואס האט נישט קיין קינדער, זאל זיך לאזען אפערירען, שניידען, קוריען און וועגדען, איידער מען געפינט אויס ווער עס איז דער שולדיגער אין דעם פרט. „שערשע לא פאם״ (זוכט די פרוי), זאגט א פראנצויזיש שפריכווארט. דער אמת איז, אז נישט די פרוי, נאר דוקא דער מאן איז אפט דער שולדיגער. ארום א העלפט פון אלע פאלען, און אפשר מעהר, קומען פון דעם, וואס דער מאן איז נישט פרוכטבאר. קינדער ווערען נישט געבוירען, מחמת עס פעהלט דער פונק פון לעבען. אבער דאס איז נישט אלצדינג.

די קראנקהייט, וואס האט אויף איהר געוויסען די מעהרסטע צוזעטרעטע לעבענס, וואס קומען פון נישט האבען קיין קינדער, איז דוקא א גאנץ פאפולערע. עס איז די אלטע גוט-בעוואוסטע שעהמעוודיגע קראנקהייט מיט אומערשעהמטע פאלגען. עס איז די אייגענע יוגענד-זינד, וואס לאזט איבער אזוי פיל צובראכענע הערצער און פערקריפעלטע לעבענס. אייגענטליך נישט איין קראנקהייט, נאר צוויי, וועלכע זענען אייגענשאפטען אין וואגען פון וועגערישע חולאת׳ען. די קראנקהייטען, פון וועלכער עס ליידט כמעט די

העלפט פון דער דערוואקסענער מענערישער בא פעלקערונג, אויב זיי ווערען פערנאכלעסיגט, לעגען אפט די פאדוואלינע פאר עקרות. זיי טוען עס אדער אויף א דירעקטען אופן אדער דורכדעם, וואס די פרוי נעהמט זיך אן מיט דער קראנקהייט. די קראנקהייטען טויטען אפ דאס קינד, אדער פערשפארען די וועגען, וואס פיהרען צום קוואל פון לעבען. אט פארוואס דער מאן מוז צום ערשטען אונטערזוכט ווערען.

אבער אויך די פרוי האט א חלק אין דעם אומגליק. און אויב א פרוי האט נישט קיין קינדער, איז נישט כדאי צו אפערירען זי, נאר צום אלעם ערשטען, אויסגעפינען, וואו עס ליגט די מניעה. מען קאן אויספארשען, צי די וועגען זענען פריי, צי פערשלאסען און דאס גיט אונז די מעגליכקייט צו ענטשיידען וואס מען דארף טון פאר איהר.

און אויב מען געפינט שוין יא אויס, וואס קאן מען טון?

עס זענען דא פילערליי רפואות אויף דער וועלט. נישט אלע פאלען פון עקרות זענען אהן א הילף. עס איז, פערשטעהט זיך, אפהענגיג דערפון מיט וואס פאר א שטערונג מיר האבען צו טון. עס וועט זיין אינטערעסאנט פאר די לעזער צו וויסען, אז אין די לעצטע יאהרען האט מען אפילו געפרובט דורכצופיהרען „קינסטליכע בעפרוכטונג״ אויפ׳ן אומדירעקטען וועג, אויפ׳ן „אומגעשלעכטליכען״, אזוי צו זאגען. און ווי וואונדערליך עס מעג קלינגען, אבער עס זענען היינט פערהאן קינדער פון עלטערען וואס לעבען נישט אינאיינעם און האבען נישט קיין נארמאלע בעציהונגען.

יא, די וויסענשאפט קאן א סך אויסטון. אויך עקרות וועט אמאל בעלאנגען צו די אלטע בשיקעס, וועלכע באבעס וועלען דערצעהלען פאר די אייניקלעך מיט׳ן נוסח: „אמאל איז געווען״... די ברכה פון דער וויסענשאפט איז שטארקער פון דער קללה פון עקרות.

צוגאב-בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1929-30

אנגענומען דורך דער פינאנץ- און בודזשעט-קאמיסיע

(מ) אונטער׳ן פארזיץ פון ראטמאן אנדזשעיאק און ביים אנטייל פון די וויצע-פרעזידענטען ראפאלסקי און דר. וויעלינסקי איז געכטען פארגעקומען א זיצונג פון דער פינאנץ- און בודזשעט-קאמיסיע ביים שטאט-ראט.

נאך א לענגערען רעפעראט פון דר. וויעלינסקי האט די קאמיסיע אנגענומען דעם צוגאב-בודזשעט פראיעקט אויפ׳ן יאהר 1929-30.

דאן האט וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי רעפערירט די פראגע וועגען אויסטוישען די אקציעס פון דער עלעקטריציטעט-געזעלשאפט 1886 אויף אקציעס פון דער לאדזשער עלעקטריציטעט-געזעלשאפט.

די קאמיסיע האט אפראבירט די שטעלונג פון מאגיסטראט, און דער געהעריגער פארשלאג מעג בעהאנדעלט ווערען אויף דער זיצונג פון שטאט-ראט דעם 16-טען יאנואר.

— וואס פאר א פראקטישע בעדייטונג קאנען האבען די ארבייטען פון „יוו״א״?

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

דא זאלסטו וייטער קומען צו לויפען אין בעוו. רעכטסקאנסולטאציע-ביורא צו ה׳

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

(זאכאדניא 52) טעל. 79-148

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבן אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואַ-לאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיע-טשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן.

מיט אכטונג

מ א נ ע ל א, רעכטסקאנסולטאציע
פעטריקאווער 17.

נאר מען שטופּט זיך!

א מאָנאָלאָג פון א יודען מיט אן איינגעשניטענעם אויער, איבערגעגעבען

פון ב. קאָווגער

שטופּט זיך ארײַן צו מיר אין הויז א ייִד מיט א קאַסאַקע אויג און אן איינגעשניטענעם אויער.

— קען איך צונעמען ביי אייך עטליכע מינוט?
— פרעגט מיר דאס קאסאקע יודעל.
— אויב נישט מעהר ווי עטליכע מינוט, מעגט איהר: האב איך נישט דאגעגען.
— איך דאנק אייך, איך וויל בלויז פאר אייך אויסרעדען מיין הארץ... מענשען זאָגען, אז איך בין א שטיקעל צודרעהטער, איך רעד צופיל און אז יענעמ'ס צייט איז ביי מיר בלאָטע... עס קען זיין, אז ס'איז אמת... מען איז דאך נישט מעהר ווי א מענש... אבער איך בעט אייך; איהר זאלט מיך נישט בעשרייבען... איך האב עס נישט ליב... איכ'ל אייך איבערגעבען דאס גאנצע לעבען מיינס אין איינע העגט: פון וויגעלע ביז היינטיגען טאג, הערט מיך אויס מיט קאפּ:

ניין מאנאטען נאך מיין טאטענ'ס חתונה האב איך זיך געפיהלט זעהר ענג אין מיין ערשטער דירה; איך האב זיך ממש נישט געהאט וואו אהינצוטון... און די לופט איז דארטען אויך נישט געווען אזוי פּויגעלדיג... ביי אייך אין שטעטעל איז בעסערע לופט... און ארום בין איך געווען; וועהר ארעם. נישט קיין שיך, נישט קיין קלייד, נישט קיין היטעל, נישט קיין העמד אויפן לייב. נאקעט און באָרוועס!

און מיט וועמען צו רעדען איז אויך נישט געווען: נישט קיין פריינד, נישט קיין קרוב, נישט קיין לאנדסמאן — גארנישט.

האב איך געזעהן, אז אזא לעבען איז קיין לעבען נישט; האב איך זיך מיישב געווען: איין מאל פאר אלע מאל, איך מוז ארויס אויף דער ליכטיגער וועלט; א סוף, אנ'עק זאל עס נעמען! געזאגט: פערטיגסטערט געוואָרען!

אז די מאמע מיינע האט אויסגעפונען, וואס איך רעכען צו טון, האט זי גענומען שרײַען, מאכען געוואלדען, זיך רייסען אויף די גלייכע וועגט, גע־נומען צו הילף א העבאמע, אבער איך האב איהר געהערט ווי דעם פאראיאהריגען שניי און מיט אלע מיינע כוחות זיך ארויסגעריסען אויף גאט'ס וועלט.

איך האב נאך דערמאלט פערשטאנען, אז פר־היינט מוז מען זיך אליין נעמען...

ווען איך האב דערזעהן גאט'ס וועלט איז דער טאטע מיינער ארומגעגאנגען איבער'ן שטוב א צו־טראגענער און געבורטשעט...

דאס איז געווען צוויי א זייגער נאך האלבע נאכט, אין א מאנטאג, ניינצעהן טעג אין חודש חשוון. אין שטוב איז געווען א ביטערע קעלט.

איך געדענק עס ווי היינט; איך האב זעהר א גוטען זכרון, האב איך.

דעמאלט זענען אויך געבוירען געוואָרען מיינע ערשטע טרעהרען.

דאס איז געווען מיין ערשט געוויין אויף דער זינדיגער ערד.

און אזוי ווי מיין גוטע מאמע האט נישט גע־קענט פערטראגען מיינע טרעהרען און מיין געוויין, האט זי מיר באלד פערשטופּט דאס מויל מיט איהר ברוסט.

דאס איז געווען מיין ערשטער מילכיגער מאל־צייט...

פון יענער צייט אן האט זיך אנגעהויבען פאר מיר א לעבען פון שטופּעניש:

דאס מיין מאמע געבעטען דעם טאטען ער זאל מיך נעמען א ביסעל אויף זיינע הענט, האט ער מיך באלד אוועקגעשטופּט. — מוחל, מוחל! — האט ער געזאגט — זאל ער קומען אויף אנדערע הענט!

האט מיך די מאמע געוואלט איבערגעבען צו מומע פעשע, האט מיך די מומע אויך אוועקגע־שטופּט; זי קאן זיך „בעדרייען" אהן מיר, האט זי געזאגט.

ווען איך בין אלט געוואָרען אכט יאהר האט מען ארויסגעשטופּט מיין טאטען פון דער דירה און איינעם מיט'ן גאנצען בני־בית.

האט זיך מיין ארימער טאטע בעזעצט אין א נייער דירה, נישט ווייט פון הקדש, האט זיך דארט אנגעהויבען א נייע ענגשאפט — א קליינינקייט, עלף קינדערלעך אין איין צימער! — האט מען זיך גע־האלטען אין איין שטופּען: די שטארקע האבען גע־שטופּט די שוואכע; די שוואכע די נאך שוואכערע; איינעם געשטאנען אין וועג: געווען א פינסטערע אפּער מיך — האבען אלע געשטופּט. איך בין געווען דאר צום וואגען.

שפּעטער אביסעל האט די מאמע ארויסגע־שטופּט דעם טאטען, ער זאל געהן עפּעס פער־דינען, האט דער טאטע פאר גרוים כעס אונז אין באר און נישט געהאט קיין פיר גראשען, האט

ווען איך בין איינמאל אין א פרייטאג, אוועק אלעמען ארויסגעשטופּט...

בין איך געקומען אין בית המדרש זיך אנ־מיך דער בעדער ארויסגעשטופּט.

ווארעמען, האט מיך דער שמש ארויסגעשטופּט:

בין איך ארײַן אין רבינ'ס קיך כאפּען א שטיקעל חלה, האט מיך די פעטע רביצין ארויסגעשטופּט.

בין איך אוועק צום רבינ'ס טיש כאפּען שריים, האבען מיך די חסידים אוועקגעשטופּט.

בין איך אוועק אין שוהל הערען דעם חזן מיט זיינע משוררים, האבען מיך די בעל־הבתים ארויס־געשטופּט.

בין איך עלטער געוואָרען און זיך איינמאל ארײַנגעכאפּט צום נגיד'ס 18־יעהריגער טעכטער'ל האט מיך דער משרת ארויסגעשטופּט.

האב איך זיך געשטעלט צום פריזיוו, בין איך געווען קראנק און בלאס: נישט געהאט די מאס, נישט קיין לייב, נישט קיין לעבען; האט מיך פראנץ יאזעף ארויסגעשטופּט.

— דו טויגסט נישט, האט ער געזאגט, נישט צו קידוש, נישט צו הבדלה. געה!

האט דער טאטע מיינער געזעהען, אז איך בין א שלים־מזל, א לא יוצלח, האט ער מיך אינגאנצען ארויסגעשטופּט פון הויז: פאהר קיין אמעריקע — האט ער געזאגט — און ווער א מענש!

בין איך געפאהרען, א בריהה האב איך גע־האט?

גערעכענט האב איך, אז דא, אין אמעריקע, וועט מען מיך נישט שטופּען. אבער איך האב גע־האט א גרויסען טעות.

איך בין ארײַנגעפאלען צו א לאנדס־מאן, א מלמד. איז דארטען געווען אזוי ענג, אז נאר צום ערשטען האט מען מיך ארויסגעשטופּט.

בין איך אוועק זוכען ארבייט, זעקס א זייגער פארטאג, און זיך אוועקגעשטעלט גלייך מיט אלע־מען; האט מען מיך ארויסגעשטופּט פון דער רייה.

האב איך שוין בעקומען ארבייט און געבעטען א טאלער א וואך מעהר, האט מען מיך ארויסגע־שטופּט.

האב איך בעדארפט פאהרען מיט'ן טראמוואי, איז דארט אויך געווען א שטופּעניש; נאר מען האט זיך געשטופּט!

ארײַן מען האט מיך ארײַנגעשטופּט, ארויס — ארויסגעשטופּט.

בין איך אמאל אוועק אין יודישען טעאטער, האט מען זיך דארט אויך געשטופּט.

בין איך ארויס פון טעאטער, האט מען מיך ווידער געשטופּט.

בין איך געגאנגען אין גאס, האט מען מיך פון טראטואר ארונטערגעשטופּט.

ווען איך בין אלט געוואָרען 32 יאהר, האט זיך צוגעשטופּט צו מיר א שדכן, א יוד מיט א גאנצע בערדעל און א געשליפען צינגעל און מיר ארײַנגע־שטופּט א מויד פון 42 יאהר, א קראנקע, א מיאוס'ע, א געשטופּעלטע.

ארײַנגעשטופּט די צרה און אוועק, ווי איך וואכער ארײַן!

צוויי וואכען נאך דער חתונה האבען זיך, אין א שענעם העלען טאג, ארײַנגעשטופּט צו מיר א שווער און א שוויגער.

און ווי נאר זיי האבען זיך ארײַנגעשטופּט, האבען זיי מיך גענומען יאָרען און יאָרען, בייטאג און ביינאכט, אזוי לאנג און אזוי בריית, ביז... ביז... זיי האבען מיך פון מיין הויז ארויסגעשטופּט.

בין איך אוועק אין די יודישע צייטונגען, זיי געוואלט דערצעהלען פון מיין אומגליק, האבען מיך די שרייבער ארויסגעשטופּט...

מאדנע מענשען די שרייבער! זיי האבען פיינט אז מען פּאלעמוטשעט זיי: אז מען נעמט ביי זיי צו אביסעל צייט... איהר אליין געפעלט מיר אויך האב איך רעכט, צי ניין?... הא?... נישט... נישטא קיין לייטישע מענשען צווישען אייך...

האב איך דאך געזעהן, אז עס נעמט נישט קיין סוף; אז דאס קאסאקע יודעל מיט'ן איינגע־שניטענעם אויער קען אזוי רעדען און רעדען און קיינמאל נישט אויפהערען, האב איך פאמעליך גע־עפענט די טיר, איהם אנגעכאפּט פאר'ן קאלנער און — ארויסגעשטופּט.

ווען ער איז שוין געווען ארויסגעשטופּט אין גאס, האט ער א זאג געטאן צו מיר:

אט אזוי ווי איהר זעהט, שטופּט מען אלע די יאהרען — נאר מען שטופּט מיך...

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינגערליכע קראנקהייטען.
ספּעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
יעדען טאג פון 3—5 נאכמיטאג.

די מעכאנישע
שלאָסערײַ און שווייסערײַ
פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפּאַ-
ראַטורען, שווייסונגען, צוגיסונג פון
מאשינען-טיילען מיט גאראַנטיע און
:-: געגען ביליגען פּרייז :-:
J. REDER, Łódź
11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פּריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

ס'געיעג נאכן שאטען

(14 (סענסאציאנעלער ראמאן)

איבער'ן ברוק האט שווער אפּגעהילכט א גרויסע פוהר אנגעלאדענט מיט מילך־קאנען.

די נאכט איז געווען א פינסטערע, און מאמענ־טענווייז האט געטראפּט א דראבנער רעגען.

ערשט א זייגער דריי פערטעל דריי האבען זיך אויף איינעם פון די ווינקעל־געסלעך ביי די יערא־זאלימער אליעען דערהערט שטילע שאטען־טריט, און אנ'אויפגערעגט געשעפּטשעריי פון אומגעדולדיגע מענשען, וואס האבען געווארט אויף זייער פיהרער און זיך נישט געקאנט דערווארטען.

דער דריבנער רעגענדעל האט ארומגענעצט די מלבושים און ארײַנגעקראכען אין די ביינער.

די פּאליציי־בעאמטע, וואס זענען, ווי פינסטערע סטאטועס געווען א געקלעפּט אין די ווענט האבען זיך צוגעהערט צו דעם פערטויבטען אטעם־צוג פון די שאטענס.

פינף פון די דאזיגע שאטענס זענען ארויס־געשוואומען פון דער פינסטערניש און זיך געלאזט גיין צו דער גרעפין ר'ס הויז — צום קוך־פענס־טער צו.

די רגע'ס זענען געפלויגען אין א טויטען שווייגען.

די שטילקייט האט איבערגעריסען א שוואכער קלונג פונ'ם דימענט אויף דעם פענסטער־שויב.

די פּאליציי־לייט האבען בעשלאסען, אז ס'איז צייט צו פערענדיגען די קאטצען־מויז־שפּיל, זענען זיי אויך שטיל, אויף די שפּיץ־פינגער ארויס פון זייערע בעהעלטעניש...

דער פערשוין, וואס האט זיך געפּארעט ביים פענסטער האט דערפיהלט, אז ער פערליהרט דעם באדען אונטער זיך. איידער ער האט נאך בעוויזען ארויסצושלאגען זיך מיט א געשריי, האט א שווערע גרויסע האנד איהם פערשטעלט דאס מויל.

ס'איז אלץ געשעהען מיט א פערקווירדיגער פלינקקייט.

די פּאליציי־לייט האבען שנעל בעהערשט זייער רויב.

די אומגעריכטקייט איז געווען אזוי שטארק, אז די גנבים האבען זיך כמעט נישט געוועהרט.

דאגגלען זיך אין דער פינסטערניש איז געווען אונמעגליך: ס'איז געווען אנ'אונמעגליכע זאך צו אונטערשיידען, ווער ס'איז אנ'איינענער, און ווער א פרעמדער.

די נאכט־לופט האט ארויסגעשניטען דעם הויכער זילבערנער טרילער פון א פּאליציי־פייפעל.

אלס תשובה דערויף האט אנגעהויבען צו רוישען אנ'אויטאמאביל־מאטאר, און א שווערע מא־שין האט זיך אפּגעשטעלט ביים טויער פון דער גרעפינס הויז.

עס זענען אנגעלאפען נאך פּאליציאנטען מיט יעוואליערען אין די הענט, מאכענדיג פאר אונמעג־ליך א צוריק־צוג.

מיט אנ'איבערנאטירליכער אייזעלקייט האבען די פּאליציאנטען ארײַנגעפיהרט די ארעסטירטע אין דעם פּאליציי־אויטא.

די גנבים זענען געגאנגען קלימפּערענדיג מיט די האנד־קייטלעך, שווייגענדיגערהייד, פערשאל־טען זייער גורל.

זיי האבען זיך געפיהלט ווי די פליגען וואס זע־נען ארײַנגעפאלען אין דעם שפּינוועבס פון אנ'אונ־ברחמנותדיגער שפּין.

זיי האבען געוואוסט אז די ארעמס פון געזעץ האבען זיך ארום זיי ארומגעקלאמערט און וועלען זיי שוין אזוי שנעל נישט ארויסלאזען.

דאניעל וואלדמאן האט ארויסגעלייענט דעם בע־ריכט וועגען דעם גנבים־אנפאל אויפ'ן יוגנ צום לאבאראטאריום.

ארײַנזעצענדיג זיך אין א טראמוואי האט ער זיך פערטיפט אין לייענען די צייטונג.

זיין איינגעליבע איז געווען בעפרירונג.

אויף די ליפּען האט זיך איהם צושפּילט א שמייכעל, און די האנד האט פון טאש ארויסגע־נומען א נאטיץ־ביכעל.

אויף איין ראד האט זיך דער טראמוואי לענגער אפּגעשטעלט, און ס'זענען ארײַן אין איהם א סך פּאסאזשירען.

עס איז געווארען א געוואלדיגע געשטופּעריי און איילעניש.

איינעם פון די פּאסאזשירען האט זיך איינגע־געבען אנצוכאפּען אין א רינג, וואס איז ארונטערגעהאנגען פון באלקען, און געפינען אנ'ארט כדי פעסט אוועקצושטעלען זיך.

דערביי האט ער נישט־ווילענדיג א שטויס גע־טון וואלדמאנען, וועלכער האט אויף איהם בייז א קוק געטון.

דער פערשוין איז געווען א שמוציג־געקליידע־טער אלטער אין 1טאלענע ברילען.

יענער האט זיך ענטשולדיגט.

וואלדמאן האט דאן גוטמוטיג א שמייכעל געטון און זיך פערטיפט אין זיין נאטיץ־ביכעל.

דאס איז געווען א זעהר אינטערעסאנטער נא־טיץ־ביכעל. שימאנסקי און דאבקיעוויטש למשל, וואלטען מיט פערגעניגען געלאזט זיך אפּשניידען איי־ערע אויערען פאר'ן רעכט צו האלטען איהם א האלבע שעה אין די הענד.

די זייטלעך זענען געווען נומערירט און פונ'ם זיי געווען בעשריבען מיט געדרוקטע אותיות.

ערשטען ביז'ן פיער־און־דרייסיגסטען זייטעל זענען אונטער יעדען נומער איז געשטאנען אין ווארט נומער 34, וואס איז נינע געווען די „זילבערנע פייל" — „מעלדונג". ?

און פערנאטירט די נעמען פון די פינף ארעסטירטע.

וואלדמאן האט איבערגעלייענט די מעלדונג וואס זענען געווען געדרוקט אין דער צייטונג.

דער טראמוואי האט זיך געהאלטען אין איין וואקלען און דאס האט געשטערט צום שרייבען.

בענוצענדיג זיך מיט די קורצע אפּשטעלען פונ'ם טראמוואי, האט וואלדמאן ארײַנגעקוקט אין'ם ביכעל.

דערביי האט יעדעס מאל דער אומגעוואשע־נער און אמראזירטער אלטער, וואס איז נעשטאַ־נען דערנעבען, איינגעבויגען דעם קאפּ און דורך די ברילען ארײַנגעקוקט אין ביכעל.

מיט'ן פּנים איז ער געווען ענליך צו א מאלפּע, וואס איז ארײַנגעפאלען אין א מין לײַדענ־שאפטליכע נייגעריגקייט.

דאס איז געווען טאנצמאן.

טאנצמאן איז ממש געווען צעווערט פון דער פּלוצלונגער ענטדעקונג מיט דער קענטליכער האנד־שריפט אין פרעמדען נאטיץ־ביכעל.

אויף וויפיל ער האט נישט אנגעשטרענגט דעם זכרון, האט ער זיך נישט געקאנט דערמאהנען: צי האט ער פריער ווען־נישט־איז בעגעגענט וואלד־מאנען.

און פונדעסטוועגען איז עפּעס זיין פּנים איהם געווען קענטליך.

ער האט זיך בחנם בעמיהט צו דערמאהנען, ווער עס זיצט פאר איהם.

דער כתב מיט וועלכען עס איז געווען פער־שריבען דאס נאטיץ־ביכעל איז געווען דערוועלבער, וואס דער כתב אין... פינקוס ליפּאווסקי'ס קארטעל.

דער העט אבער, וועלכער האט געשריבען האט נישט געהערט צו קיין איינער פון די ווא־שאווער גנבים־באנדעס, יבפרט נישט געווען זייערער אנ'אנפיהרער.

זיי אלעמען האט דאך טאנצמאן אויסגעצייכענט געקענט, מיט זיי אלע געהאט עסקים...

ניין, דאס איז געווען א מענש, וואס האט נישט געהאט קיין שום שייכות מיט זיי.

טאנצמאן איז גרייט געווען צו שווערען זיך, אז ער האט איהם פריהער קיינמאל נישט געזעהן.

א שווערער־שרעק איז איבערגעלאפען דורך טאנצמאנס קערפּער.

אין קאפּ האט געהערשט א מין נעבעל.

גלייך ענטקעגען איהם איז געזעסען דער מענש, וואס האט א האלב יאהר צייט געהאלטען אין איין שרעק די ווארשאווער אונטערוועלט.

דער דאזיגער געהיימניספולער מענש איז בכבודו ובעצמו געזעסען מיט איהם אין איין טראמוואי.

טאנצמאן האט נישט געהערט צו די „קנאק־קערס", צו די אויבערשטע פון שטויסעל. ער איז נישט געווען און וואלט קיינמאל נישט געקאנט זיין קיין אנפיהרער. צו־דעם־צו איז זיין מוח געווען צו קנאפּ בעוועגליך. קיין שום פּלענער האט ער נישט געקאנט אויסקלערען. ער האט נעמוּת האבען א באלעבאס איבער זיך, וואס זאל פאר זיינעט־וועגען טראכטען.

עס האט זיך איהם שטארק געוואלט, אז היינט זאל אהער אנקומען ליפּאווסקי און איבערנעהמען דעם ענין אין זיינע הענד.

ליפּאווסקי וואלט דאך געוואוסט, וואס ער האט דאן צו טון, ווי אזוי אויסצונוצען די געשאפענע סיטואציע.

ער וואלט זיכער געוואוסט, וואס ער האט צו טון!

טאנצמאן האט נישט געקאנט טון מעהרער, ווי בלויז ווייטער קוקען מיט די צוטראגענע איבער־געשראקענע אויגען אויף דעם פערשוין, וואס איז געווען א גרויסע שרעק פאר זיין פרייהייט.

(פארזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

12 זונטאג
יב טבת תר"צ
יאנואר
זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.35

צוגאב-פאבאר פאר'ן יאהרגאנג 1908

(וו) מארגען מאנטאג דעם 13. ה. ח. וועט אין לאקאל אויף פאמארסקא 18 אמטירען די צוגאב-פאבאר קאמיסיע פאר'ן יאהרגאנג 1908 און עלטערע, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט פאר דער פאבאר-קאמיסיע.

שטעלען דארפען זיך אלע, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליצײ-קאמיסאריאטען, וועלכע האבען אויפרופען פון דער שטעטישער סטאראסטווע.

פון האנדעלס-געריכט

(2) די האנדעלס-אפטײלונג ביים קרייז געריכט האט ערקלערט באנקראט די פירמע „זיידען אינדוסטרי" ציגעל גאס 13 און פראלאנגירט די אויכצאהלונגען אויף ווייטערע דריי חדשים דער פירמע ב. פ. לעווקאוויטש, פיעטריקאווער 60.

ווינטער-שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(מ) מארגען מאנטאג הויבט זיך אן די רעגיסטראציע פון די ארבייטסלאזע אויף דער יאנואר-שטיצע. ס'קענען זיך רעגיסטרירען די וואס האבען דערהאלטען די שטיצע פאר דעצעמבער און די וואס האבען אין דעצעמבער אויסגעשעפט די שטיצע פון ארבייטסלאזען פאנד.

די רעגיסטראציע וועט פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-פאנד אויף פיעטרקאווער 273 פון 9 ביז 2 לויט פאלגענדער ארדנונג:

מאנטאג ארבייטסלאזע מיט די פאמיליען-נעמען אויף A. B. C. D. E. F.
דינסטאג G. H. I. J.
מיטוואך – K. L. Ł.
דאנערשטאג M. N. O.
פרייטאג – P. R. S.
שבת – T. U. W .Z.

עופות-עקספארט

(ה) דער מלוכהשער עקספארט-אינסטיטוט האט מיטגעטײלט דער האנדווערקער-קאמער, אז פון פראנקרייך, ענגלאנד, בעלגיען, דייטשלאנד און פון דער שווייץ קומען אן אנפראגען וועגען צושטעלען עופות. אמבעסטען זענען די אויסזיכטען פון עקספארט קיין פראנקרייך.

אינפארמאציעס ערטײלט דער פוילישער קאנסולאט אין ליאן.

א שרפה

(2) נעכטען אינדערפריה האט אויסגעבראכען א שרפה אויף פרייהייטס-פלאץ 6. עס האט זיך אנגעצינדען דער דאך און אזוי ווי פונ'ם בוידעם זענען אויך געמאכט געווארען קליינע וואוינונגען האט דאס פייער באלד געטראפען די לאקאטארען פון די בוידעם-שטיבלעך. די לאקאטארען האבען אנגעהויבען אין פאניק צו פערלאזען זייערע וואוינונגען מיט זייער גאנץ ביסעל ארימקייט, און צום גליק איז די אלארמירטע פייערלעשער קאמאנדע באלד געקומען אויפן ארט און אין א קורצער צייט די שרפה ליקווידירט.

ארבייטסלאזיגקייט

(–) אין מלוכהשען אמט פאר ארבייטס-פערמיטלונג פאר'ן קרייז לאדז זענען אויפ'ן 11 יאנואר געווען פערערגיסטרירט 46,555 ארבייטסלאזע, פון דעם אין לאדז 84,008 מאן. שטיצע האבען בעקומען 20,166 פון דעם אין לאדז 15,357. אין פערלויף פון דער פאריגער וואך האבען פערלוירען זייער ארבייט 4201 ארבייטער, בעקומען ארבייט האבען 33, אויסגעשטראכען פון דער עווידענץ צוליב פערש. סבות – 804.

שטאטישער בודזשעט

פרייטאג איז אין מאגיסטראט פארגעקומען א זיצונג, אויף וועלכער ס'איז אנגענומען געווארען דער בודזשעט אויפ'ן 1930–31 י. דער פרעלימינאר-בודזשעט זעהט פאר אין די הכנסות 35 848.431 זל. און אין די הוצאות—31 850.000. די איבריגע 4 מיליאן זל. ווערען בעשטימט אויף אויסערגעווערהנליכע הוצאות.

די הוצאות פון דער פינאנץ-אפטײלונג בעטרעפען איבער 5 מיליאן זל. און זענען בעשטימט הויפטזעכליך אויף אמארטיזאציע און צינזען פאר די הלוואות, וואס דער מאגיסטראט האט גענומען. די שטייער-הכנסות האבען זיך פון 13 מיליאן זל. אין 1927–28 י. פערגרעסערט אין 1929–30 ביז 24 813.003 און ווערען פאראויסגעזעהען אין קומענדיגען יאהר אויף 28.863.003.

די דאזיגע פערשטארקטע הכנסה האט געגעבען די מעגליכקייט אויסצופיהרען דעם אינוועסטיציע-פלאן, וועלכער איז אין 1929 געווען בערעכענט אויף 25 מיליאן און איז שפעטער געקירצט געווארען ביז אויף 17 מיליאן זל.

מ'האט טאקי אויסגעגעבען אויף קאנאליזאציע – 5, 3 מיליאן זל. אויף אויסצוגלייכען די וואוינונגס-קאלאניע אויף פאלעסיע – 6 מיל. זל.; ברוקירען גאסען 5, 1 מיל., אויף צו בויען שולען – 730 טויזענד זלאטים א.א.וו.

אינ'ם נייעם בודזשעט זענען געמאכט געווארען א רייהע פאזיציע ענדערונגען, צוו. אנד. זענען די סכומים אויף אויסצוהאלטען שטעטישע ערציהונגס-הייזער און שפיטאלען פון די פאזיציעס אין דער אפטײלונג פאר געזעלשאפטליכער שוץ און פון געזונדהייטס אפטײלונג א ביבערגעטראגען געווארען אין דער אפטײלונג פון די שטעטישע אינטערנעמונגען.

די סובסידיעס זענען נישט געענדערט געווארען. ס'איז בלויז צוגעקומען א סובסידיע פון 5 טויזענד זל. פארן פאנד פון יתומים און אלמנות נאך פוילישע שרייבער ביים פערבאנד פון די שטעט און 15.000 זל. פאר'ן שפיטאל פון די באניפראטערס אין כאיני. דער בודזשעט פרעלימינאר אויפ'ן יאהר 1930–1 איז שוין דער לעצטער בעת דער איצטיגער קאדענץ פון שטאט, דעריבער האט דער מאגיסטראט אריינגעשטעלט א נייע פאזיציע פון 200 טויזענד זל. אויף אדורכצופיהרען וואהלען.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען צו אסיגנירען 100 טויזענד זל. אויף צו גרינדען א שטעטישע שפאר-קאסע.

שמד און גנבה

א יודיש מיידעל שמדט זיך און ענטלויפט מיט א קריסט. — די משומדת ווערט פערלאזען פון קריסטליכען געליבטען און קומט צוריק צו די עלטערען צוזאגענדיג זיך מגייר צו זיין. — עלטערען בעשולדיגען זייער געשמדטער טאכטער אין א גנבה

(ט) אין לאדזער קרייז-געריכט איז פארגעקומען זעהר א סענסאציאנעלער פראצעס.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק איז געזעסען א יונגע פרוי יאנינא נייטאן, וועלכע ווערט בעשולדיגט, אז זי האט ארויסגע'גנב'עט ביי איהרע עלטערען וועקסלען אויף 4000 זל.

דער אונטערשלאג פון פראצעס איז אבער גאר א סענסאציאנעלער:

די בעשולדיגטע יאנינא נייטאן האט זיך אלס 18-יעהריג מיידעל (דעמאלט האט זי נאך געהייסען איידעל-רייזעל נייטאן) פערליבט אין א קריסט. איהר געליבטער האט איהר צוגעזאגט חתונה צו האבען מיט איהר. ווען זי וועט זיך שמד'ען. דאס מיידעל האט נישט לאנג געטראכט און אוועק מיט איהר געליבטען. אינגיכען זיך גע'שמד'ט און בעקומען דעם נאמען „יאנינא". אבער דעם געליבטען איז שוין נמאס געווארען דאס מיידעל און ער האט זי הנם א גע'שמד'טע אוועקגעווארפען. דאס מיידעל איז נעבליבען אליין, זי האט זיך אבער נישט צוריקגעקעהרט צו די עלטערען. עס זענען אוועק פינף יאהר. די עלטערען האבען זיך דערוויסט, וואו זייער טאכטער געפינט זיך און אנגעהויבען זי צו צורעדען זי זאל זיך צוריק אומקעהרען א היים און צום יודענטום. די משומדת האט געמאכט אנ'אנשטעל, אז זי איז מסכים און איז טאקע א היים געגאנגען. שפעטער האבען די עלטערען זי פערקלאגט, אז זי האט ביי זיי ארויסגע'גנב'עט פאר 4000 זל. וועקסלען און איז אנטלאפען. ווי די טאכטער ערקלערט, האט זי די וועקסלען בעקומען פון די עלטערען א קאנטא אויף די 8000 זל., וועלכע די עלטערען האבען איהר צוגעזאגט צו געבען, ווען זי וועט צוריק זיך אומקעהרען צום יודענטום.

דאס געריכט אין דער ערשטער אינסטאנץ האט די בעשולדיגטע נייטאן פריינעשפראכען. אויך דאס אפעלאציאנס-געריכט האט דעם פסק-דין פון דער ערשטער אינסטאנץ בעשטעטיגט.

אפגעלעגט דעם פראצעס

וועגען דער וועקסלען-אפערע אין דער ווידזעווער מאנופאקטור

(—) אין אויגוסט פ. י. איז אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" ענטדעקט געווארען א גרויסע וועקסלען-אפערע, פון וועלכער די פירמע האט געליטען ביז 100 טויזענד זל.

אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" האט אין דער וועקסלען-אפטײלונג געארבייט דער 36-יעהריגער אברהם יאקובאוויטש. איינמאל האט ער מיטגעטײלט, אז מ'דארף אויסקויפען א פראטעסט מיט א זשירא פון דער פירמע אויף 62 זל. עטליכע שעה נאכ'ן אויסקויפען דעם וועקסעל האט יאקובאוויטש מיטגעטײלט, אז דער וועקסעל איז ביי איהם פערלוירען געגאנגען. דער ענין איז אויסגעקומען פערדעכטיג און ווען יאקובאוויטש איז אוועק צו מיטאג האט מען אדורכגעפיהרט א רעוויזיע פון די ביכער, וואס ער האט געפיהרט און מ'האט ענטדעקט, א גאנצע אפערע. דער אויסגעקויפטער וועקסעל איז געווען א פאלשער. די פירמע האט טאקע אמאל געהאט אנ'עהנליכען וועקסעל אויף דער זעלבער סומע מיט די זעלבע זשירעס און שטעמפלען, נאר מיט אנ'אנדער טערמין. מ'האט יאקובאוויטש'ן ארעסטירט. בעת דער אויספארשונג האט יאקובאוויטש זיך מודה געווען, אז ער געהערט צו א באנדע וועקסעל-פעלשער, צו וועלכער ס'געהערען 2 ביורא-מיטארבייטער פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור". אברהם יאקובאוויטש האט געפיהרט א ברייט לעבען, ער האט געהאט א „פריינדין", וועלכע איז אויף זיין אינטערווענץ אויסגעשטראכען געווארען פון די רשימות אין דער זיטען-פאליצײ, האט פאר איהר אויסמעבלירט א וואוינונג א. אז. וו. די פריינדין איז אויך ארעסטירט געווארען, נאר מ'האט זי שפעטער בעפרייט.

פרייטאג האט דער פראצעס געזאלט פארקומען אין היגען קרייז-געריכט. צוליב דעם, וואס ס'האבען זיך נישט צוגעשטעלט 2 וויכטיגע עדות, דירעקטאר פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור", ד"ר וואקס און ביורא-שעף פון דער פירמע פראפ. ווראנסקי איז דער פראצעס אפגעלעגט געווארען.

ווארשאווער גנבים געקומען „גאסטראלירען" אין לאדז

שוין בעוויזען אויסצוארבייטען א פלאן פון א רייהע גרויסע גנבות, נאר מען האט זיי בעצייטענס ארעסטירט

קיין לאדז אויף „גאסטראלען" האבען זיך געוויאוועט פון דער כאמע הויפט-שטאט, ווארשא, צוויי וואזשנע גנבים. עס האט זיי אבער אויפ'ן סאמע אנהויב געטראפען א מיספאלג: עס האט זיי בעמערקט איינער פון די נעהיים-אגענטען און דערקענט. ער האט די צוויי פערשוין פערהאלטען און אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט, דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז די ביידע גנבים ערשט-קלאסיגע „פאכמענער", דער 33-יעהריגער יחיאל מאיר בירנבוים און 29-יעהריגער חיים הערש כאסקעלבערג, בעוואוסט — דער ערשטער אונטערן „פסעוודאנים „קשיאנזשע" און דער צווייטער — „אריגאנט".

ביי די גנבים האט מען געפינען א צעטעל מיט אדרעסען פון די גרעסטע געשעפטען אין לאדז, די שעה'ן, ווען די געשעפטען זענען אפען, וואו עס וואוינען די בעלי-הבתים, ווען זיי זענען אין דער היים און ווען — אין געועלב. א בעזיין, אז די ווארשאווער „פאכמענער" האבען פלאנעווען זיך געגרייט צו דער ארבייט.

ביידע ארעסטירטע האט מען אריינגעזעצט אין טורמע.

פראטעסט געגען צעכען-געזעץ

מיטינג פון האנדווערקער און כאלופניקעס

אין נייעם „ענגלישען" זאל (פאלודניאווא 10) איז פארגעקומען א פערזאמלונג גערופען דורך דעם האנדווערקער-פעראיין, אגראראיע 9. די פערזאמלונג איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון ה' בערקאוויטש. מיט רעפעראטען וועגען צעכען-געזעץ זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה: נאלדבערג, און אושעך פון ווארשא.

אין דער דיסקוסיע האט אנטיילגענומען ה' ראדזאשיצקי. צום סוף איז אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציע:

„די פערזאמעלטע האנדווערקער און כאלופניקעס שטעלען פעסט, אז: 1) די צוויי יאהר עקזיסטענץ פון דעם נייעם אינדוסטריעלען געזעץ פאר די האנדווערקער, דער אזוי-גערופענער צעכען געזעץ האבען בעוויזען, אז דאס פארויסזאגען פון דעם סאציאליסטישען האנדווערקער-פעראיין מיט 2 יאהר צוריק, אז דאס געזעץ איז א גזרה און האט דעם צוועק צו ברענגען צום אונטערגאנג די ברייטע מאסען פון יודישע האנדווערקער. דאס פאראויסזאגען איז געווען פולשטענדיג ריכטיג. יעהערע טאג בעווייזט, אז אונטער דעם דרוק פון דעם געזעץ וועלען ביסלעכווייז פארשטעגרט פערשווינדען די יודישע האנדווערקער.

2) עס איז נישטא וואס צו האפען, אז אין די פארמען פונ'ם איצטיגען געזעץ זאל עפעס קענען דערגרייכט ווערען פאר די ברייטע מאסע פון די יודישע האנדווערקער, בפרט נאך, וואס די יודישע פערטרעטערשאפט אין די האנדווערקער-קאמערן, אומעטום איז אין א מינדערהייט, צוליב דער שולד פון א טייל יודישע האנדווערקער-פעראיינען. און 3) די פערזאמעלטע האנדווערקער און כאלופניקעס האלטען דעריבער, אז דער איינציגער אויסוועג איז צו פאדערען א פולשטענדיגע ענדערונג פון איצטיגען אינדוסטריע-געזעץ.

אפטייקען

(2) וואיטשיצקי נאפיורקאווסקי 27, וו. דאניעלעווסקי פיעטרקאווער 127, אילניצקי און צימער וואלטשאנסקא 37, לוינוועבער פרייהייטס-פלאץ 2, האוטמאן מלינארסקא 1, י. קאהאנע אלעקסאנדראווסקא 80

Dr. med. LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł, podniebienia, języka i t. p.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9, I p. front, tel. 149-66
od 1½–5 po poł.
3333

מאגיסטראט פערזיכערט די אלמנה פון אומגעקומענעם ארבייטער אנדזשעיאק

אונטערן פארזיץ פון פרעזידענט זשעמיענצקי איז אויף א זיצונג אין מאגיסטראט בעשלאסען געווארען צו פערזיכערן די פאמיליע פון דעם טראגיש אומגעקומענעם ביי די קאנאליזאציע ארבייטען, דעם 18 אקטאבער פ. י. איגנאצי אנדזשעיאק. לויט'ן בעשלוס דארף די פאמיליע פון דעם אומגעקומענעם בעקומען 75 פראצענט פון זיין פערדינסט ביז די אלמנה וועט בעקומען אונטערשטיצונג פון פערזיכערונגס־אמט. נאכדעם וועט דער מאגיסטראט צוצאהלען צו דעם געלד, וואס די פאמיליע וועט בעקומען פונ'ם פערזיכערונגס־אמט 10 פראצענט פונ'ם פערדינסט פון דעם אומגעקומענעם, פאר יעדען קינד, ביז די קינדער וועלען אלט ווערען 18 יאהר.

אנשטעקענדע קראנקהייטען ביי קינדער

(מ) היינט וועט אין לאקאל פון שטעטישען קינא (ראקאטשינער 1) פארקומען א פארלעזונג פון ד"ר מאגילניצקי א.ד.ט. אנשטעקענדע קראנקהייטען ביי קינדער. דער ארייננאנג איז אומזיסט.

א פערברעכערישע מוטער

נעכטען אינדערפריה האט דער וועכטער פון צמענטאזש אין דארף דאבושעץ בעמערקט א טויט קערפערל פון א קינד מיט א צעהאקט קאפעל. נעבען קינד איז געלעגען א פערבלוטיגטער שטיין.

דער וועכטער האט באלד מודיע געווען וועגען דעם דער פאליציי.

מען רעכענט, אז די פערברעכערישע מוטער האט דאס קינד דערהרגעט.

אנטלאפען ארעסטירטע פון טורמע

(6) נעכטען האט דער וואיעוואדישער אויספארשונגס־אמט בעקומען א מיטטיילונג, אז פון דער טורמע אין וויעלון זענען אנטלאפען 4 ארעסטאנטען. זיי האבען ארייבעקומען פון ערגיץ ועגליך, איבערגעזעגט בא נאכט די קראטען, געמאכט פון זייער וועש א שטריק און זיך אראפגעלאזט פון פענסטער. זייער אנטלויפען האט מען אין טורמע בעמערקט ערשט אין עטליכע שעה ארום. ס'זענען באלד ארויסגעשיקט געווארען פערפאלגונגס־בריף, אבער ביז איצט האט מען קיינעם נישט געכאפט. די ארעסטאנטען זענען געווען פערמשפט אויף לאנגע טערמינען טורמע פאר אויספיהרען רויבען און באנדיטען אנפאלען אין דער לאדזער אומגעגנד.

נישט געלונגען אנ'איינברוך גנבה

נעכטען ביינאכט האבען קאסע־איינברעכער געפרובט בא'גנב'ענען די קאסע פון הורט־לאגער פון אויטא־מכשירים אין דער פירמע „דונלאפ" (שיענקעוויטש 52).

די גנבים האבען זיך, ווי עס זעהט אויס, נישט געקענט קיין עצה געבען מיט דער קאסע, האבען זיי נאר בעשעדיגט דעם אויסערליכען פאנצער פון דער קאסע. עס איז זיי נאר געבליבען אויפצוברעכען די שופלעדלעך פון דער ביורא און ארויסנעהמען פון דארט עטליכע צעהנדליג זל. און עטליכע שטעמפעל־מארקעס.

אין דער פריה האט דער וועכטער בעמערקט די שפורען פון דער ביינאכטיגער וויזיט און מיטגעטיילט וועגען דעם די פאליציי, וועלכע האט פעראורדענט אנ'אויספארשונג.

קינדער פאר קינדער און פאר דערוואקסענע

(ל) היינט 4 נאכמיטאג וועט פארקומען אין יודישען יתומים־הויז, פילנאצנא 38 א גראנדיעזע קינדער רעווי־פארשטעלונג אונטערן נאמען „קינדער פאר קינדער און דערוואקסענע" וועלכער איז איינגעטיילט אין 2 טיילען און אין 11 נומערן אין יודיש און אין פויליש. עס וועט געגעבען ווערען קינדער מעשה'לעך, פאלקסטימליכע, חסידישע, סינץ גימנאסטיק פון יונגלעך און מיידלעך.

רעזש. און אינסצעניזאציע פון די ה"ה: ל. קאפלון און ש. קארמאן.

דעקאראציעס פון ש. הינדלער מוזיק בלום סטאשמאוער.

עס איז צו האפען, אז די פארשטעלונג וועט ארפט מיטן גרעסטען ערפאלג.

האנדעלס־קאמער וועגען דער „עגלה"

שטייערן, פאטענטען און עקזעקוציעס

(ב) אין דער האנדעלס־קאמער איז פארגעקומען א זיצונג פון שטייערן־קאמיסיע. נאכן בעהערען דעם אנדענק פון ד"ר בארטשינסקי, וועלכער איז געוועזען וויצע־פארזיצער פון דער קאמיסיע, איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז בנוגע דער אויסמעסטונג פון הכנסה־שטייער מוזען פארגענומען ווערען אינטערווענצען.

די קאמיסיע האט בעטראכט דעם פראיעקט פון מאגיסטראט וועגען איינפיהרען די „עגלה". א בעשלוס וועט אנגענומען ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג, וועלכע וועט פארקומען דעם 15. ה. ח.

מייטער איז בעשלאסען געווארען פארצונעהמען שריט ביי דער פינאנץ־קאמער, אז די פראטאקאלען פאר נישט אויסקויפען פאטענטען, וואס זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען ביז'ן 15. ת. ח. זאלען בטל ווערען.

צום סוף איז בעשלאסען געווארען זיך ווענדען צו דער פינאנץ־קאמער וועגען דער צו שטרענגע שטייער־עקזעקוציעס, בפרט ביי די קליינהענדלער, וואס ווערען אויסגעפיהרט. ס'איז בעשלאסען געווארען צו זאמלען קאנקרעטע מאטעריאל.

צום בעזוך פון נחום סאקאלאוו אין לאדז

דאס ביורא פון „קרן היסוד" האט דערהאלטען א ענטגילטיגע טעלעגראפישע ידיעה, אז דער פרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע פון דער אלוועלטליכע ציוניסטישער ארגאניזאציע, ה' נחום סאקאלאוו, קומט היינטיגען דאנערשטאג, דעם 16 ה. ח. קיין לאדז.

עס ווערען שוין געמאכט פיבערהאפטע הכנות כדי איינצואורדנען א געהעריגען קבלת פנים פאר דעם חשוב'ן גאסט. צו דעם צוועק ווערט געשאפען א ספעציעלער אויפנאהם־קאמיטעט. דער ערשטער פייערליכער קבלת־פנים וועט פארקומען ביי דער באהן דאנערשטאג אווענד ווערט לכבוד דעם פרעזידענט איינגעארדענט א גראנדיעזע ארץ־ישראל אקאדעמיע אי פילהארמאניע זאל מיט דער בעטייליגונג פון ארקעסטער, דעלעגאציעס מיט פעהנער א.א.וו. אויף דער אקאדעמיע וועט ה' סאקאלאוו האלטען א רעדע וועגען דער לאגע אין ציוניזם און אין ארץ ישראל.

ה' סאקאלאוו וועט ווארשיינליך ווילען אין לאדז 2—3 טעג. און ווי עס איז צו זעהן, גרייט זיך אונזער שטאט זעהר פייערליך אויפצונעהמען איהר חשוב'ן גאסט. די פרטים פון קבלת פנים וועלען נאך מיטגעטיילט ווערן.

א גערעכטע בקשה פון די פייערלעשער

די לאדזער פייערלעשער בעטען, נישט צו ווענדען זיך, בעת א שרפה, מיט אנפראגען: וואו עס ברענט? צו די פייערלעשער, נאר צו דער פאליציי־קאמענדע, טעלעפאן־נומער 60־1,99.

דער טעלעפאניסט פון פייערלעשער ווערט אפגעריסען דורך די פריוואטע אנפראגען פון זיינע דירעקטע פליכטען און דאס קען ברענגען צו א קאטאסטראפע, וואס עס ליגט נישט פערשטעהט זיך, אין אינטערעס פון דעם פובליקום.

צוליב דעם, וואס עס ווערט נעשלאסען דער רעכנונג פון „פייערלעשער וואך" בעט די פערוואלטונג פון פייערלעשער קאמאנדע די איינהאבער פון די זאמעל־ליסטעס, די הויז בעלי־הבתים א. ד. גל. צוצושיקען די ליסטעס מיט די געזאמעלטע געלדער אין דער קאנצעלאריע פון דער קאמאנדע, שענקעוויטש 54, טעל. 96־1.16, אדער מיטצוטיילן דורך דעם אויבענדערמאהנטען טעלעפאן דעם אדרעס, וואוהין צו שיקען נאך די געלדער.

לאקאל־שטייער

(מ) די שטייער־אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט שוין פערענדיגט די אויסמעסטונג פונ'ם לאקאל־שטייער און האט שוין אנגעהויבען ארויסצושיקען די מאהנונגס־צעטלען אויפ'ן דאזיגען שטייער פאר'ן יאהר 1930.

פיל ארבייטסלאזע האבען זיך אין צוזאמענהאנג דערמיט געווענדעט צום מאגיסטראט מיט ביטעס, אז מ'זאל זיי בעפרייען פונ'ם שטייער אויפ'ן יאהר 1930. די דאזיגע ווענדונג איז אבער פריהצייטיג, ווייל בעפרייען פונ'ם שטייער קען מען ערשט, ווען דער שטייער־יאהר וועט שוין פאריבער, ד. ה. אמפריהסטען אין יאנואר 1931.

בכלל ווערט מען בעפרייט פון די שטייערן נאך א קאנטראל'ע וועגען דעם פעטענטס פערמעגענס־צושטאנד, וועלכע ס'פיהרט א דורך אויפ'ן ארט א בעאמטער אדער א קאמיסיע פון דער שטייער־אפטיילונג. דאס פערזענליכע קומען אין דער שטייער־אפטיילונג איז דעריבער איבעריג.

פעראיין פון קינא־בעזיצער

פיהרט אנ'אקציע געגען די קלאנג־פילמען

אויף אנ'אלגעמיינער פערזאמלונג פון די אינהאבער פון קינא־טעאטערן איז נאך א לענגערער דיסקוסיע בעשלאסען געווארען אנצוהויבען אנ'הארטנעקיגען קאמף געגען די קלאנג־פילמען.

דער שריט ווערט ערקלערט מיט פאטריאטישע מאטיווען.

דער קלאנג־פילם פלאנצט איין פרעמדע קולטור און פרעמדע מנהגים, דורך דער פרעמדער שפראך.

דער קלאנג־פילם פערשוואכט אויך דעם פוילישען האנדעלס־בילאנס, ווייל פאר די מיליאנען דאלארען, וואס ווערען ארויסגעפיהרט קיין אויסלאנד פאר די פילמען בעקומט דאס לאנד גארנישט; ווייטער בלייבען א סך מוזיקער צוליב די קלאנג־פילמען אהן ברויט און פאלען צו לאסט דער שטאט און מלוכה.

צוליב דעם איז בעשלאסען געווארען: נישט איינצופיהרען קיין אינסטאלאציעס אויף קלאנג־פילמען; זיך ווענדען צו דער געהעריגער מאכט מיטצוהעלפען די קינא־אינהאבער אין קאמף געגען די פרעמדע קלאנג־פילמען; נישט נעהמען קיין קינא־לעגטעס אין די ביוראס, וועלכע וועלען האבען אויך קלאנג־פילמען; שטערען צו רעקלאמירען די קלאנג־פילמען, ארייננפיהרען א ראפעיטע צענזור פאר זיי א. ד. גל.

די פערזאמעלטע האבען בעשלאסען זיך צו ווענדען צו אלע קינא־פעראיינען אין דער וואיעוואדשאפט, זיי זאלען זיך אנשליסען אין די דאזיגע בעשלוסען און דורכפיהרען די דאזיגע קאנקציעס.

צום 60־טן געבורטס־יובילעאום פון ד"ר מ. ברוידע

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט דער אנגעזעהענער ציוניסטישער און געזעלשאפטליכער עסקן ה' ד"ר מרדכי זאב ברודא פרייטאג געפייערט זיין 60־טען געבורטס־טאג. דעם יובילאר, וועלכער ווײלט איצט אין קריניצא, זענען ארויסגעשיקט געווארען בעגריסונגס־טעלעגראמען פון פערשידענע אינסטיטוציעס, געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און פריוואטע פערעהרער, צווישען אנדערע זענען ארויסגעשיקט געווארען בעגריסונגען אין נאמען פון קאמיטעט און סעקרעטאריאט פון דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פון „קרן היסוד" פון קרן קימת א. א.

פון פריזיער־צעך

דער פריזיער־צעך האט זיך איבערגעצויגען אין א נייעם לאקאל אויף פיעטריקאווער 85.

פון זשורנאליסטען־סינדיקאט

דעם 17. ה. ח. קומט פאר אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון זשורנאליסטען־סינדיקאט, אויף וועלכער עס וועט בעטראכט ווערן די פראגע וועגען דער היי יאהריגער „פרעסע־רעדוטא". די פערזאמלונג קומט פאר אין דער שטאטישער קונסט־גאלעריע האלב 8 אין אווענד.

אבער־קאנטאר קוסעוויצקי

וועט דאווענען אין לאדזער פילהארמאניע

נאך גרויסע מיה האט דער קאמיטעט פון ווארשעווער טלאמאצקער סינאגאגע ערלויבט דעם בעליבטען חזן צו דאווענען א שבת אין לאדז אויף א וואוילטעטיגען צוועק. די ידיעה האט ארויסגערופען צופרידענהייט ביי אלע ליבהאבער פון רעליגיעזען געזאנג. עס איז צו ערווארטען, אז דאס דאווענען פון ה' קוסעוויצקי וועט האבען א גרויסען ערפאלג.

דיסקאנטע־אפעריסט וואלטשאק איז נעלם געווארען

די אפערע פון דיסקאנטער וואלטשאק, וועגען וועלכער מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט פערכאפט, ווי מיר דערוויסען זיך ברייטע קרייזען געליטענע, צו דער רשימה פון גרעסערע פירמעס, וועלכע האבען געליטען, זענען צוגעקומען אויך א גאנצע רייה קלענערע פירמעס און קלענערע פערמיטלער, מיט וועלכע וואלטשאק האט געארבייט.

ביז איצט איז נאך נישט בעוואוסט וואוהין דער אפעריסט איז אנטלאפען ווי מען גיט איבער זאל ער האבען געפאהרען קיין לאנדאן, וואו ער האט א ברודער.

ארעסטירט די מערדער פון מארד אויף וויסאקא־גאס

דער פאליציי האט זיך איינגעגעבען צו פערהאלטען די צוויי מערדער: אטא ראגושעווסקי און עדמונד נאוואק, וועלכע האבען אין געסלעג אויף וויסאקא־גאס ערמארדעט זייערע קאלעגען: קלעמענס פראנקאווסקי און יוזעף מאשינסקי.

ביידע פערברעכער זענען זיך מודה אין זייער פערברעכען. די אויספארשונג אין דעם ענין איז שוין פערענדיגט און ביידע ארעסטירטע זענען אפגעפיהרט געווארען אין טורמע אויף קאפערניק גאס.

די מיסברויכען אין זגערזשער מאגיסטראט

(וו) די לוסטראציע־קאמיסיע פון זגערזשער מאגיסטראט האט פעסטגעשטעלט, אז די בעאמטע ליבערעק און וויעטשארעק האבען בעשווינדעלט דעם מאגיסטראט אויף 19,000 זל. דאס זאל זיין אויך איינע פון די סבות, וואס דער זגערזשער מאגיסטראט געפינט זיך אין געלד־שוועריגקייטען. די לוסטראציע־קאמיסיע האט דעם ענין איבערגעגעבען דער פראקוראטור.

שבת דעם 18־טען יאנואר מאסקען־באל לטובת „קאכאנובקא"

קומענדיגען שבת דעם 18־טען ד. ח. קומט פאר אין פילהארמאניע פעראייניגט מיט דער טעאטרא־לקע" דער יעהרליכער מאסקען באל לטובת דעם שפיטאל פאר פסיכיש קראנקע „קאכאנובקא"

דער דערמאהנטער באל, וועט א דאנק זיין טראדיציאנעלען כאראקטער ווי אויך א דאנק, דער געקליבענער געזעלשאפט, דאס אויסמיידען דעם קויפס־צוואנג און דער ספעציעלער קארנאוואל־שטימונג, וועט ער זיין א נאכט פון פרייליכקייט און מונטערקייט.

ס'איז צו האפען, אז צוליב'ן גלענצענד צוזאמענגעשטעלטען פראגראם און דעם הויכען ציל פון דער אימפרעזע, וועט קיינער נישט פעהלען אויף דעם באל.

פארלעזונג וועגן עראפלאנען

אין דער פאלקס־אוניווערזיטעט

היינט 8.30 אווענד, קומט פאר אין דער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א פאפולער־וויסענשאפטליכע פארלעזונג פון אינזש. י. זשעלינסקי א. ד. ט.: „עראפלאנען, זייער קאנסטרוקציע און בעדייטונג אלס קאמוניקאציע־מיטעל".

„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"

אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין איז ערשינען דער יאנואר־נומער פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען „אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער" מיט ארטיקלען פון: פראפ. ד"ר משה שאר, פראפ. ד"ר מ. באלאבאן, סטאראסטע אלעקס רושעווסקי, נאטשאלניק ע. ראסעט, פרעזעס אסקאר קאהן, וויצע פרעזעס קאנסול דייר. מאקס קאהן, ארוו. ז. שטרויך; ד"ר ווילהעלם פאלעק, אלי בארוכין, נ. שפעט, א. העפיק, ק. ראסטוואראווסקי, ב. זשורקאווסקי, ד"ר א. אקערבערג, מאגיסטער ש. בונין א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט און שעהן ארויסגעגעבען.

„אררט"

היינט זונטאג צוויי פארשטעלונגען. 7.45 און 9,30 אווענד פון ספעציעל געמישטען פראגראם פון אויסגעקליבענע פערל פון „אררט"־פראגראם, וועלכע האט דעם היינטיגען שבת ארויסגערופען א שטורם פון בעגייסטערונג ביים עולם.

„נעקליבענע פערל" גייט עטליכע טעג, ביז צו די פרעמיערע פון 2־טען פראגראם א. נ. „חיינעלעבם" וועלכע קומט פאר נאך די וואך.

לאדזשער קאמעראל-טעאטער „ארט" אל. 1. מאי 2 פריהער ענגל. זאל

קינסטל ליט. מ. בראיערזאן, דיר. י. סטרוגאטש, קאס. ר. ביינעלמאן

היינט, זונטאג, דעם 12-טען — 2 פארשטעלונגען:
אנהויב 7.45 און 9.30 אין אווענד

פון פריהעליכען געמישטען פראגראם

א.ג. „געקליבענע פערל" / 16 ערשטקלאסיגע נומערן 16

אין די נאהענסטע טעג פרעמיערע פון 2-טען פראגראם א. נ. „חיי-נעלעבט"

בילעטן צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער יעדען טאג פון 11—1 מיטאג און פון 5 נאכמ.

ביליגע פרייזען אין „ספלענדיד"

אין קינא טעאטער „ספלענדיד" געהט ווייטער מיט גרויס ערפאלג דער קלאנג-פילם דער „זינגענדער ליד" מיט'ן בעריהמטען יודישען ארטיסט אל דזשאלסאהן אין דער הויפטראל. כדי צוגענגליך צו מאכען פאר די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג צו זעהען און הערען דעם פילם, האט די דירעקציע פון קינא-טעאטער „ספלענדיד" בעשלאסען ביליגער צו מאכען די פרייזן פון די בילעטען און פון היינט אן זענען די פרייזען פון בילעטען פון 1 ביז 3 זלאטעס.

„בראנקס עקספרעס"
אין „פאפולארני"

די פרעכטיגע קאמעדיע פון יודיש-אמעריקאנישען לעבען „בראנקס עקספרעס" אדער „ווי יחזקאל הונגערשטאלץ איז געווארען א מיליאנער" פון אסיפ דימאוו, ווערט גלענצענד אויפגעפיהרט אין „פאפולארני"-טעאטער.

היינט, זונטאג ווערט די פיעסע געשפילט 2 מאל.

נאר 2 „מאדיקאט"-פארשטעלונגען אין פילהארמאניע

אין לאדז רעדט מען איצט שוין שטארק וועגען דער פארשטעהענדער אטראקציע פאר'ן יודישען עולם—דאס איז דאס מאריאנעטען טעאטער „מאדיקאט", וואס וועט געבען נאך 2 פארשטעלונגען אין פילהארמאניע-זאל.

די דאזיגע מאריאנעטע, וועלכע שפילען, רעדען, זינגען און טאנצען, פיהרן אויס זייער קינסטלערישע ארבייט אויף א גאר אריגינעלן און קאמפליצירטען אופן און דערביי זענען די בומערען זעהר פיין און געשמאקפול, ווינקרוס און וויציג, שארף און גראטעסק-מאסיג. דאס „מאדיקאט"-טעאטער האט דעריבער אין ווארשא ווי-האט א קאלאסאלען ערפאלג און צוגעצויגען דעם בעסטען עולם, וועלכער האט טאג-טעגליך איבערפולט דעם זאל.

ווען מ'זאל נאך צוגעבען, אז אויף די פארשטעלונגען טרעט אויך אויף מיט א רייכען קאנצערט-טייל די פאפולערע פאלקס-זינגערין זמרה זעליגפעלד—בלייבט פאר אונז א מעגליכקייט צו פערבערענגען 2 אינטערעסאנטע אין אנגענעהמע אווענדען: דינסטאג, ד. 14 און מיטוואך, ד. 15 ה. ח.

ראדיא-פראגראם
זונטאג, דעם 12 יאנואר

ווארשא, 12.10 סימפאנישער פריהמארגען פון ווארשעווער פילהארמאניע. 14.20 רוזעוויטשעס ארקעסטער. 16.20 גראמאפאן-פליטען. 16.40 איינדריקען פון פוילישען סקויטען-אויספלוג קיין שפאניען — דערצעהלט פון פראפ. ריטשעווסקי. 17.15 דיפלאמאטישער טאבאק. 17.40 קאנצערט. 19.00 קאמוניקאטען. 20.00 אודיציע פון די פייערליכקייטען פון דער חתונה פון איטאליענישען קרוין-פרינץ און בעלגישע פרינצעסין. 22.00 שאכע-ראונדע. 22.30 קאמוניקאטען. 23.00 טאנץ-מוזיק „אטוז".

קראקא, 17.15 א „עין-הרע" לויט דער ווי-סענשאפט און גלעהרטע פון פראפ. ווירא-בעק. 19.15 מאדערנע איטאליענישע פאעזיע מיט רעציטאציעס — קורעק.

פויזען, 18.50 קאלענדעס.

ווילנא, 19.00 „ווילנער קוקוק", הומארעסקע. 22.30 לייכטע מוזיק.

וויען, 20.15 פירשטענביבער, אפערעסקע פון לעא פאל.

בודאפעשט, 20.50 רעציטאל פון מארגיט נאגי, ארטיסטין פון דער קעניגליכער אפערע.

לייפציג, 19 30 „טאסקא" אפערע.

א רעליגיעזע חתונה גיט דער פרוי דאס רעכט צו ירש'ענען
די דירה נאך איהר מאנ'ס טויט

דער אייגענטימער פון דער ווילע אין אטוואצק, אסטאטאנאוויטש, האט דערלאנגט א קלאגע אין געריכט בעגען פרוי חנה זילבערשטיין, אז זי האט נאך דעם טויט פון איינעם באגוצקי פערנומען אינגעזעצליך זיין געוועלב און דעריבער פערלאנגט ער, די דאזיגע פרוי צו עקסמיטירען.

ווען דער פראצעס האט געזאלט פארקומען אין אטוואצקער געריכט, האט דער בעפולמעכטיגטער פון דער אנגעקלאגטער פרוי, אדוו. מיעטשיסלאוו ראזענבערג אויפגעקלערט, אז די אנגעקלאגטע איז נישט קיין פרעמדע פרוי, וואס האט פון דער העלער הויט צוגענומען דאס געוועלב נאך באגוצקי'ס טויט, נאר זי איז די פרוי נאכ'ן פערשטארבענעם, וועלכער האט מיט איהר געהייראט בלויז לויט'ן רעליגיעזען דין, אהן חתונה-אקטען. צוליב דעם האט דער בעפולמעכטיגטער פערלאנגט, אז דער עקסמיסיע-פראצעס זאל אפגעלעגט ווערען ביז דאס ווארשאווער קרייז-געריכט וועט פעסטשטעלען, צי דאס פאר-פאלק, וועלכעס האט פערבונדען בלויז א רעליגיעזע חתונה, איז א געזעצליכעס.

דאס אטוואצקער געריכט האט דעם פראצעס צוליב דעם אפגעלעגט.

דערווייל האט זיך געפיהרט א פראצעס אין ווארשאווער קרייז-געריכט (ציווילע אפטיילונג) בנוגע דער גילטיגקייט פון דער חתונה פון דעם פאר-פאלק. דאס קרייז-געריכט, אויפ'ן סמך פון א צייגניש, וואס איז געווארען ארויסגעגעבען פון א רב, אז דאס דערמאהנטע פאר פאלק האט חתונה געהאט לויט'ן רעליגיעזען דין, האט אנערקענט די חתונה פאר געזעצליך.

לעצטענס איז פארגעקומען אין אטוואצקער געריכט דער עקסמיסיע-פראצעס צום צווייטען מאל.

דאס געריכט האט אנערקענט, אז די אנגעקלאגטע איז א געזעצליך ווייב, וואס האט דאס רעכט צו ווערען דער יורש נאך איהר מאן, און האט די עקסמיסיע אפגעווארפען.

ווי דער גורל ענדערט זיך
קאריערע פון אנ'ארים ארבייטער-מיידעל

לעמבערג. אין לעמבערגער יודישען פערטעל דערצעהלט מען זיך זייט עטליכע טעג וועגען זעהר א אינטערעסאנטער און פיקאנטער געשיכטע.

עס האנדעלט זיך אין אט וואס:

מיט א צייט צוריק איז קיין לעמבערג געקומען אויס סטארי-סטאמבאר א 19-יאהריג יודיש מיידעל, פון פאך א וועש-נעהערין מיט'ן נאמען רעגינא ראפס און האט דא אויף זיבליקעוויטשא-גאס בעקומען ארבייט. זי האט דא שוין פערדינט און האט זיך אבגעשפארט א ביסעל געלד.

אין לעמבערג האט זי זיך בעקענט מיט אנ'עלטערען הער, א עלעגאנט-געקליידעטען און וועהר א רייכען.

הוות, ווי פרל. ראפס איז געווען זעהר א בעטעמ'ט מיידעל האט זיך דער הער אין איהר פערליבט אויפ'ן ערשטען קוק. געשעהען איז עס אויף אזא אופן:

דער יונגער הער האט אין א געוויסען פריהמארגען שפאצירט אויפ'ן היגען קארזא. זי איז איהם געפעלען געווארען. נישט לאנג נעקלערט איז ער צו איהר צוגעגאנגען און מיט איהר אנגעקניפט א געשפרעך.

דאס מיידעל האט זיך אין ערשטען מאמענט דערשראקען, זי האט אנגעהויבען צו געהן מיט גיכע שריט, ווי זי וואלט וועלען אנטלויפען.

געהערט האט דער יונגער הער דייטש. פרל. ראפס איז נאך יונג. זי האט געהערט א סך וועגען פרויען-הענדלער, וואס קומען פון חוץ. פון פרעמדע לענדער, און פערפיהרען פרויען, וועלכע זיי פערקויפען דאן אין שאנד-הייזער.

אבער דער הער האט זיך נישט געוואלט אפשטעפען. ער איז נאך איהר נאכגעגאנגען שריט ביי שריט. בסוף האט זי זיך צו איהם אפגערופען מיט א ווארט.

ער איז געווען גליקליך, ווען ער האט דערהערט איהר שטים. ער האט זיך פאר איהר פארגעשטעלט, אז ער הייסט אדאלף ריבענצאהל, ער איז א אינזשעניער און א מיטאייגענטימער פון א גרויסער פאבריק אין ווין. ער איז דא אהערגעקומען אין געשעפטליכע ענינים. און אזוי ווי ער איז נאך א בחור און זי איז איהם שטארק געפעלען געווארען וויל ער מיט איהר חתונה האבען.

דאס מיידעל איז געווארען פערגאפט. ער האט זי געבעטען, זי זאל איהם אפפיהרען צו איהרע קרובים, וועט ער אליין אויפקלערען. זי האט איהם ארויפגעפיהרט צו איהר קוזין, וואס וואוינט אין לעמבערג, דארט האט ער פארגעלייגט אלע נויטיגע בעווייזען, אז ער איז דאס טאקע דער גרויסער ווינער פאבריקאנט. דאן האט מען טעלעגראפיש פון מתנה א גרעסערע סומע געלד, מען האט געשריבען סטארי-סאמבאר נערופען די עלטערען פון דעם מיידעל, וועלכע דער הער האט געגעבען אלס תנאים און באלד, אין עטליכע טאג שפעטער איז פארגעקומען די חתונה.

באלד איז דאס פאר-פאלק אוועקגעפאהרען קיין ווין. אויפ'ן באהנהויף האט די כלה צווישען אנדערע אויך בעגלייט איהרע געוועזענע ברויט-געבערין. זי האט איהר געוועזענער אנגעשטעלטער געבעטען, אז אויב ס'וועט איהר גוט זיין זאל זי אן איהר געדענקען, בפרט זאל זי געדענקען אן איהר טאכטער, וואס דארף האבען א ביסעל געלד אויף נדן, כדי זי זאל קענען א כלה ווערען. זי האט דאס איהר צוגעזאגט.

פארינגע וואך האט טאקע איהר געוועזענע ארבייטערין געשיקט א גרעסערע סומע געלד איהר געוועזענער ברויטגעבערין.

איצט רעדט וועגען דער דאזיגער מעשה דאס גאנצע לעמבערגער יודישע פערטעל.

אויף די שפורן פון פראגער געטא

(ענדער פון רער 4. זייט).

היסטארישען וועגס, וואס פאר א וויכטיגע היסטארישע מאמענטען, וואס פאר א וויכטיגע היסטארישע תקופות ער וואלט פאר אונז געקאנט מגלה זיין! אבער דער הייליגער עדות איז פעסט פערשלאסען אין זיך, איז נישט גרייט צו ענטפלעקען פאר אונז די סודות פון נאהענטען און ווייטען עבר; ער שווייגט, ער איז שטום, ער וויל נישט ענטפלעקען פאר אונז די רויהע וואונדען פון אמאל, די טעג פון טרויער און אבילות, פון פיין און קלאג. און פאר די ווייטערדיגע דורות וועט ער אויך בלייבען דער וועלבער הייליקער און שטומער עדות!

רעכטס פון ארון קודש געפינט זיך דער „מקום" דער זעסל פון מהר"ל, פונ'ם שעפער פון גולם (א ספעציעלע אפהאנדלונג וועלען מיר ווידמען דעם גולם אי אנדער געלעגענהייט). אינמיטען שול. אנגעשפארט אויף דער בימה, געפינען מיר די פאהנע פון 1648, פון די יודישע קעמפער געגען שוועדען, און אויפ'ן בוירעם... די רעשטלעך פון גולם.

י. כ. מילער.

רעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איזיק נאז, האלז, אויערן קר	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	$4^1/_2$-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$3^1/_2$

אסיכא-טעראפיע, שטראך-שטראלונגען ווי שטראהלען א.א. ווי: פעקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינספריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס אויף ערלעכנע היזיטען און שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעכטעס און בלוט איספונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער רעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי טאראשפאלסקא
צאהן-ארצט 1—10 3—6
קינסטליכע צאהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די רעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג.

Dr. med. J. HERSZFINKIEL
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
זאוואדזקא 15, טעלעפ. 111-87
נעמט אן פון 9—10 פריה און פון 3—5 נאכמ.

OKAZJA
Z powodu wyjazdu do sprzedania skład
Win, Wódek, delikatesów i tow. kolon.
w ruchliwym punkcie miasta.
Firma istn. 30 lat. Oferty sub. „K. G."
do adm. pisma niniejszego.

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44
קויפט נישט קיין מעבעל ביז איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56.
נאר ביי מיר קענט איהר קריגען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.
בעמ.: כ'קויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען א. א. וו. קומט און איבערצייגט אייך!
44 44

רעכער מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצוציהען צו ביליגע פרייזען.
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

שבת, דעם 18-טען יאנואר ד. י.
וועט פארקומען אין פילהארמאניע-זאל – א גרויסער
מאסקען-באל
לטובת דעם שפיטאל
„קאכאנובקע"

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאזניע פון ווענטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: הקלעדקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע פיס. נהרמעלען א. ז. וו. אנגעטאנגען פון 5—7 אז.
צוריקגעקעהרט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען. מענער-שוואכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 2-8 נ. מ. און פון 9-5 אוו.

סוחרים און פאבריקאנטען
פערלירט נישט אייער האפנונג.
זועט איהר קריגט א פראטעסט ווערט נישט פערצווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין בורא
„VERITAS"
פיעטריקאווער 31, טעלעפאן 127-53 פיליע אין ווארשא
דארטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערעסען ווי אויך אלע ארט סאנדאווא אפאדלאשצאווא, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנא, האנדלאווא, אדוואלאניעס קארנא, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אינטערציזעס, היפאטעקען, שותפות-אקטען. איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
יורידישע עצות אומזיסט פון 5 — 7 אין אווענד.
די בורא איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוו.
אינפארמאציעס וועגען זעמטליכע רייזע- און פאס-אנגעלעגענהייטען, ווי אויך וועגען מיליטער-ענינים.
מיט אכטונג רעכטס-קאנסולענטען
בורא „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 127-53

היינט די לאנג-ערוואַרטעטע פּרעמיערע!

„די פרוי און דער קלאָון"

C. MONTENEGRO

לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון PIERRE LYONS
אין דער הויפּטראָלע די רעוועלאַציאָנס-טענצערקע

נעכסטער פּראגראם: „שטארקער מענש".

נעכסטער פראגראם: „שטארקער מענש".

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יו"ט 12 בייטאָג לעצט. סעאַנס 10 אָוו. אויפ'ן ערשטען סעאַנס — זיינען די פּרייזען פערקלענערט.

בעקאַנטמאַכונג

איך מאך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אז בײַ מיר בעקומט מען א גרויסען אויסוואַהל פון

פערשידענע סליידער

אויף חתונות, בעלער, חופה-קליידער און וואלאנען אויף נייעסטע פאַסאָנען! קומט און איבערצייגט אייך.

אפּנוץ

מיט אכטונג פאסטאוועלסקא
ציגעלגאַס 59, פּראָנט, 1 שטאָק

רעכטס-קאנסולטענטען-ביוראָ
„PROGRESS"

פון י. שימקעוויטש, 16 בזשעזשינער 16

ס'ווערען ערלעדיגט שנעל און פּינקטליך אלערליי ביטעס, אנקלאגעס, קלויזולעס א. ז. וו.
איך שיק ארויס אינקאסענטען אין אלע שטעט און דערפער איינצוקאסירען חובות אויף נוטע בעדינגונגען.
מיט אכטונג י. שימקעוויטש.

שוין ארויס פון דרוק דער **יאָבּוֹאַר-בוּמר**

פון דער לאָדזער צייטשריפט פאר ווירטשאַפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען

„אילוסטרירטער פוילישער מאַנטשעסטער"

אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין.

מיט ארטיקלען פון: פּראָפ. ד"ר משה שאָר, פּראָפ. ד"ר מ. באלאבאן, סטאראָסטע אלעקסי רושעווסקי, נאטשעלניק ע ראָסעט, פּרעזעס אָסקאר קאָהן, וויצע-פּרעזעס יוליוש לעווענשטיין, אדוו. א. ציממערמאַן, קאָנסול דיר. מ. קאָהן, אדוו. ז. שטרויך, ד"ר ווילהעלם פאלעק, אלי בארוכין, ז. שפּעט, א. העפּינג, ק. ראָסטהאַ אָווסקי, י. זשורקאָווסקי, אָסקאַר בערמאַן, דיר. א. בירקענהיים, ד"ר א. אקערבערג, מאגיסטער ש. בונין א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט און עססעטיש ארויסגעגעבען. פּרייז 75 גראָשען.

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

Dr. Z. Rakowski

[illegible]
קאָנסטאַנטינער 9. טעלעפאָן 27-61.
[illegible]

Dr. med. H. Lubicz

ציגעלניאַנא 43, טעל. 44-32
[illegible]

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פּעטריקאָווער 10, טעל. 131-86
נעמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאָכמ.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאָז און הארן-קראנקייטען

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4—7 אָוונט.

צוריקגעקעהרט.

אַקירזשנער-מאַשין

אין גוטען צושטאַנד ביליג צו פערקויפען.
צו ערפאהרען קאָנסטאַנטינער 20, וו. 64.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od poniedziałku, dnia 7/1 1930 r.
do poniedziałku, dnia 13/1 1930 r.

Dla dorosłych:

Białe Róże

Dramat obyczajowy, osnuty na tle prawdziwego zdarzenia. W rolach głównych:

Diana Karenne, Dolly Davis i Jack Trevor

Dla młodzieży:

Wielka Atrakcja

Dramat w 10 aktach. W rolach głównych:
KEYN MAYNARD
zeswoim koniem Tarzanem.

Następny program:
„DZIEWICA ORLEAŃSKA".

א לאנגיעהריגער געוועזענער

געריכטס-סעקרעטאר

שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפּיעטשע-ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.

א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים

B. MANN, Piotrkowska 10.

Dr. med.

J. Sadokierski

סטאָמאַטאָלאָג

ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע

צאָהנפלייש-קראַנקהייטען

רענטגען-דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פון 3—7.

פּיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3, 6—7
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאָלאַק	1—2, 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. חערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סמוּפעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראַ־זענטשיק צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראַוזעס צאָהן-ארצט	8—2

צאָהן-טעכנישע אַרבייטען, בעלייכטונגען, קראָנען, ברוקען א. א. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

הײלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט ר. נטגענשטראַלען, פאר בעשטראַלונג און דורכלײַכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעדיצינישע אַנאַליזען. א קורס פאר שמאָמלער. אויפנעמונגען בײַם שאַרלאַטאַן (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג

וויזיט אין דער שטאָט.

ערצט.-קאָסמעטיש.גאַבינעט

פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 51-78

הויט און וענערישע קראנקהייטען און ליבעסשוואכס. נעמט אָן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11.
טעל. 34-72

נעמט אָן פון 6—8 אָוונט

---

2 אדער 3 שטיבען מיט א קוך

אין בעסטען צענטרום שטאָט איז פּרייזווירדיג צו פערמיטען. צו ערפאַרן בײַ שרעמער אל. 1 מאַי 41 וו. 19. צו טרעפען פון 1—3 נאָכמיטאָג.

אַנ'ענצעל צימער

מיט אלע בעקוועמליכקייטען איז צוליב אפרייזע פּריי-ווירדיג צו פערדינגען צו ערפאהרען פרעגנצישקאנער 26 געגענאיבער קינא „כאַיקא" בײַ סאדקעוויטש.

א וואוינונג

הערט געזוכט צו דינגען פאר א חברה צו דאווענען נאר שבת, וואס בעשטעהט פון 25 מענשען, ס'קען אויך זיין א דריטע שטוב. צו ווענדען זיך צו גאַלדשטיין דזשאַמאַרסקאַ 17.

Pokój z kuchnią
do odstąpienia

w śródmieściu
na 1 piętrze.
Kilińskiego 39,
m. 4.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע!

אויסערגעוועהנליכע טראַגעדיע פון א פירשטין

פילם פון לעבען אין רוסלאנד פאר'ן אויסברוך פון גרויסן וועלט-קריג

ווייסע פירשטין פון מאַסקווע

אין דער הויפּטראָלע די גרעסטע טראַגיקערין פון עקראַן

Norman Kerry מיט איהר פּאַרטנער **Pola Negri**

Paul Lukas i Jack Luden אויסערדעם די עקראַן-שטערנס

נעכסטער פּראָגראַם: „פון טאג צו טאג"

פערשטאַרקטער אָרקעסטער. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

עלץ-ווארעז

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאָר בײַ דער לאַנגיעהריגער פירמע

L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04

בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט.
די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און ריין.

וועלט איהר זיך פון אייער

רעומאַטיזם, גיכט

בעפרייען?

ציהענדע, שטעכענדע שמערצען אין די גלידער און געלענקען, געשוואָלענע גלידער-פערקריפּעלטע הענד און פיס, ציקען, שטעכען, ציהען אין פערשידענע קערפער-טיילען און שוואכקייט אין די אויגען — דאָס זיינען די פאָלגען פון רעומאַטישע און גיכטישע ליידען, וועלכע מוזען בעזייטיגט ווערען, ווייל אנדערש קען די קראנקהייט זיך פערגרעסערען.

איך לעג אייך פאָר

א היילענדע טרינק-קור, וועלכע שיידעט אויס די וועקסעל-שטאָף און שווימט מיט הארן-זוירע. דאס איז נישט קיין שום אַזוינערופענע אוניווערסאל אדער געהיים-מעדיצין, נור א פּראָדוקט, וואס די גוטע מוטער-נאַטור האט פאר די קראנקע מענשהייט געשענקט.

יעדען איינציגען א פּראָבע אומזיסט!

שרייבט מיר זאָפאָרט און איהר דערהאַלט גענצליך אומזיסט און פראַנקאָ א פּראָבע צוזאַמען מיט ערקלערונגען דורך דער פערמיטלונג פון מיינע און אלע לענדער אַנגעאָרדענטע לאַגערן און דאַמאָלס וועט איהר זיך אליין איבערצייגען איבער דער אונשעדליכקייט פון דעם מיטעל ווי אויך איבער זיין שנעלער ווירקונג.

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstr. № 5. Abt. 43

כ'קויף און פערקויף

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, נייי-מאשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָווארען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פּרייזען

א. ווייצמאַן, נאַרוטאָוויטשאַ 19

איז מעבעל-געוועלב
(פּריוואַט-וואוינונג: שענקיעוויטשאַ 29)

בײַ מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען

עלטערן!

אין מײַן נאָכמיטאָג

חדר-שולע

ווערען אַנגענומען קינדער, וואָס לערנען אין פאָלקסשולע צו לערנען: חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרײַבען העברעאיש און יודישס בריוו זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס'ווערען אויך אַנגענומען אַנפענגער וואָס ס'ווערט אינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען.

אײַנשרײַבען טעגליך 4 ביז 7 אָוונט.

יחיאל דוד ראָזענפעלד

פּלאַץ וואָלנאַשטשי (גייט שטאָט) 6
קוער אָסיצינע, רעכטס, 2. שט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זשוראַדזקי 1.

[illegible]

הויזן 3 א.

Dr. med.

H. KRAUSKOPF

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 45, טעל. 113-47

נעמט אָן פון 4 ביז 7 אין אָוונט.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אָפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און בײַנאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר'ן טעקסט — 18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט — 40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „
פאַר א פּליטער-שורה: נאָכ'ן טעקסט — 12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „
טייערער דער פּלאַץ 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman